

Eiropas Padome

UNESCO

Strasbūra, 1996, gada 12. septembris

DECS-HE 96/44

ED-96/CEPES/JC/CONF.1/2

**KONVENCIJA PAR KVALIFIKĀCIJU, KAS SAISTĪTAS AR AUGSTĀKO IZGLĪTĪBU,
ATZĪŠANU EIROPAS REĢIONĀ**

PASKAIDROJOŠĀ ZIŅOJUMA SESTAIS UZMETUMS*

**Šis teksts ir Lisabonas konvencijas paskaidrojošā ziņojuma pamatteksta pēdējais uzmetums
PIRMS Diplomātiskās konferences Lisabonā 1997. gada 11-12. aprīlī.*

*Diplomātiskā konference ienesa tekstā nelielas izmaiņas, kuras būs pieejamas, kad Latvijā tiks veikts
šā teksta oficiālais tulkojums.*

Precīzu detaļu noskaidrošanai var izmantot galīgā teksta angļu variantu.

Saturs

I. Pamatojums.....	4
Eiropas Padomes pieeja.....	4
UNESCO pieeja.....	4
Pārmaiņas augstākajā izglītībā.....	4
Dalībvalstu skaits.....	5
Izmaiņas atzīšanas praksē.....	5
Jaunās konvencijas izstrāde.....	5
Konvencijas nosaukums.....	6
<u>I SADAĻA. DEFINĪCIJAS</u>	6
Tiesības stāties augstskolā (augstākajā izglītībā).....	6
Uzņemšana (augstākās izglītības iestādēs un programmās).....	7
(Iestāžu un programmu) vērtēšana.....	7
(Individuālu kvalifikāciju) vērtējums.....	7
Kompetenta atzīšanas iestāde.....	7
Augstākā izglītība.....	8
Augstākās izglītības iestāde.....	8
Augstākās izglītības programma.....	9
Studiju periods.....	9
Kvalifikācija.....	9
A Augstākās izglītības kvalifikācija.....	9
B Kvalifikācija, kas dod tiesības stāties augstskolā.....	9
Atzīšana.....	9
Prasības.....	10
A Vispārējās prasības.....	10
B Specifiskās prasības.....	10
II SADAĻA. VALSTS PĀRVALDES IESTĀŽU KOMPETENCES.....	10
II.1-4.panti.....	10
II.2. pants.....	10
II.3. pants.....	10
II.5. pants.....	10
<u>III SADAĻA. IESNIEGUMU IZSKATĪŠANAS PAMATPRINCIPI PAR KVALIFIKĀCIJU ATZĪŠANU</u>	10
III.1. pants.....	10
III.2. pants.....	11
III.3. pants.....	11
III.4. pants.....	11
III.5. pants.....	11
<u>IV SADAĻA. TĀDU KVALIFIKĀCIJU ATZĪŠANA, KURAS DOD TIESĪBAS STĀDIES AUGSTSKOLĀ</u>	12
IV.1. pants.....	12
IV.2. pants.....	12
IV.3. pants.....	13
IV.4.pants.....	13
IV.5. pants.....	14
IV.6.pants.....	14
IV.7. pants.....	14
IV.8. pants.....	14
<u>V SADAĻA. STUDIJU PERIODU ATZĪŠANA</u>	14
V.1. pants.....	14

	3
V.2. pants	15
<u>VI SADALA. AUGSTAKAS IZGLITIBAS KVALIFIKACIJU ATZISANA</u>	15
VI.1. pants	15
VI.2. pants	16
<u>VII SADALA. BEGLU, PARVIETOTO PERSONU UN BEGLIEM LIDZIGA SITUACIJA ATRODOSOS PERSONU KVALIFIKACIJU ATZISANA</u>	16
VII.1. pants	16
<u>VIII SADALA. INFORMACIJA PAR AUGSTAKAS IZGLITIBAS IESTAZU UN PROGRAMMU NOVERTESANU</u>	17
VIII.1. pants	17
VIII.2. pants	17
<u>IX SADALA. INFORMACIJA ATZISANAS JOMA</u>	17
IX.1. pants	17
IX.2. pants	18
IX.3. pants	18
<u>X SADALA. IEVIESANAS MEHANISMI</u>	18
X.1.pants	18
X.2. pants	19
X.3. pants	19
<u>XI SADALA. NOSLEGUMA KLAUZULAS</u>	19
XI.1. pants	19
XI.2. pants	19
XI.3. pants	19
XI.4. pants	19
XI.5. pants	20
XI.6. pants	20
XI.7. pants	20
XI.8. pants	20
XI.9. pants	20

I. PAMATOJUMS¹

1. Priekšlikumu izstrādāt kopīgu Eiropas padomes/UNESCO konvenciju savā 1992. gada 30. oktobra vēstulē UNESCO Ģenerāldirektoram izteica Eiropas Padomes ģenerālsekrete. Priekšlikums tika pieņemts Ģenerāldirektora 1992. gada 28. decembra vēstulē.

Eiropas Padomes pieeja

2. Ģenerālsekrete priekšlikuma cēlonis bija kopš 1960-tajiem gadiem notikušās pārmaiņas augstākajā izglītībā Eiropā (sk. 4-6. rindkopas) kā arī Eiropas Padomes izglītības un kultūras darbā iesaistīto valstu skaita straujais pieaugums.

UNESCO pieeja

3. UNESCO atbalsts šai iniciatīvai sakņojas ticībā, ka kopēja konvencija, ko apkalpos divas lielākās starptautiskās organizācijas, dos labumu visām dalībvalstīm. Tā palīdzēs izvairīties no "divu ceļu" Eiropas, par kādas rašanos dažkārt ir izteiktas bažas, un, atrodoties UNESCO struktūrā, tā arī labāk saistīs Eiropas reģionu ar citiem pasaules reģioniem.

Pārmaiņas augstākajā izglītībā

4. Ar vienu vienīgu izņemumu Eiropas Augstākās Izglītības konvencijas² ir datētas 1950-tajos vai 1960 gadu sākumā. UNESCO Konvencija par augstākās izglītības studiju, diplomu un grādu atzīšanu Eiropas reģionam piederošajās valstīs ir datēta ar 1979. gadu. Kopš tā laika augstākajā izglītībā Eiropā ir notikušas dramatiskas izmaiņas, bet konvencijas nav attiecīgi pieskaņotas. Nacionālā līmenī dominējošā izmaiņa ir bijusi augstākās izglītības daudzveidošanās. Ja 1950-tajos gados nacionālās augstākās izglītības sistēmas sastāvēja no tradicionālajām universitātēm, kuras tieši pārvaldīja valsts varas iestādes, vai arī, kā tas notika katoļu universitāšu gadījumā, tās bija valsts iestāžu netieši akceptētas, tad mūsdienās sistēmas ir ievērojami daudzveidīgākas. Liels studentu īpatsvars mūsdienās apmeklē neuniversitātes iestādes, kuras sniedz īsākus un vairāk arodorientētus kursus, piem. vācu *Fachhochschulen* vai norvēģu *statlige høyskoler*, vai arī universitātes mācās pēc netradicionālām programmām ar īsāku apmācības laiku un vairāk profesionālu orientāciju, piem. franču. *Instituts Universitaires du Technologie (I.U.T.)*. Šī daudzveidošanās un profesionalizācija sasniedz arī (augstskolai) sagatavojošos vidējās izglītības līmeņa kursus, tādējādi radot sarežģītas uzņemšanas sakarības³, kurām ir grūti piemērot starptautiskas ekvivalences priekšstatus.
5. Ir strauji audzis arī privāto augstākās izglītības iestāžu skaits. Šī parādība, kura ir vērojama daudzās valstīs, īpaši akūta ir kļuvusi Centrālās un Austrumeiropas valstīs. Tomēr, šīs konvencijas izpratnē nav būtiski, vai augstākās izglītības iestāde ir sabiedriski vai privāti pārvaldīta, bet gan vai eksistē nosacījumi tās apmācības procesa un kvalifikāciju kvalitātes nodrošināšanai.
6. Esošo konvenciju darbības laikā, īpaši pēdējos desmit piecpadsmit gados, ir ievērojami pieaugusi studentu mobilitāte. Šajā sakarībā varētu būt interesanti atzīmēt, ka ETS No 21 "Eiropas konvencija par universitāšu studiju periodu ekvivalenci" (1956) īpaši radīta studiju periodu atzīšanai modernajās valodās, jo šīs valodas bija tie priekšmeti, kurus studenti parasti apguva, pavadot ierobežotu apmācības laiku ārzemēs. 1956. gadā, kad konvencija tika pieņemta. Atšķirībā no iepriekšējās, ETS No 138 "Eiropas konvencija par Universitātes studiju periodu vispārēju ekvivalenci" (1990) attiecas uz studiju periodu atzīšanu neatkarīgi no (apgūstamā) priekšmeta. Akadēmiskās mobilitātes plašais palielinājums šodien ir piešķīris akadēmiskās atzīšanas konvencijām daudz lielāku nozīmi. Šī iemesla dēļ arvien pieaug nozīme mūsdienīgot eksistējošos likumdošanas aktus.
7. Vēl viens galamērķis kopējas Eiropas Padomes/UNESCO konvencijas izstrādei ar nolūku aizvietot atšķirīgu organizāciju pieņemtās konvencijas par augstākās izglītības kvalifikāciju atzīšanu Eiropas reģionā, ir novērst pasākumu dublēšanos. Šī vēlme atspoguļojas arī lēmumā nodibināt kopīgu Eiropas Padomes/UNESCO nacionālo akadēmiskās atzīšanas un mobilitātes informācijas centru tīklu. 1994. gada jūnijā nodibinātais ENIC tīkls aizstāja abu organizāciju pirms tam eksistējošos atsevišķos tīklus. Tas cieši sadarbojas ar Eiropas savienības NARIC tīklu.

¹ 1-12 paragrāfi ir lielā mērā ņemti no (jaunās konvencijas) iespējamības izpētes ziņojuma.

² ETS No 15. Eiropas konvencija par tādu diplomu ekvivalenci, kas dod iespējas uzņemšanai universitātēs (1953);
 ETS No 49. Protokols pie Eiropas konvencijas par tādu diplomu ekvivalenci, kas dod iespējas uzņemšanai universitātēs (1964);
 ETS No 21. Eiropas konvencija par universitāšu studiju periodu ekvivalenci (1956);
 ETS No 32. Eiropas konvencija par Universitātes kvalifikāciju akadēmisko atzīšanu;
 ETS No 138. Eiropas konvencija par Universitātes studiju periodu vispārēju ekvivalenci (1990).

³ Virknē valstu jau vidējās izglītības līmenī tiek atdalīts "universitātes zars" ar mazu apmācāmo skaitu. Pārējos vidējās izglītības veidos parasti ir tsāks apmācības laiks un tie dod tiesības stāties tikai neuniversitātes tipa augstskolās vai pat tikai šo augstskolu noteikta veida programmās. (AIC)

Dalībvalstu skaits

8. Visām Eiropas Padomes valstīm (1996. gada jūlijā trīsdesmit sešām, taču ir visas iespējas, ka šis skaits nākotnē vēl pieaugs) ir automātiskas tiesības kļūt par jebkuras Eiropas Konvencijas dalībvalstīm. Citas valstis var kļūt par dalībvalstīm, ja tās saņem uzaicinājumu no Ministru Komitejas. Eiropas augstākās izglītības konvenciju gadījumā pirms šāda uzaicinājuma var notikt attiecīgās valsts izglītības sistēma izvērtēšana nolūkā noteikt vai tā ir "kopumā ekvivalenta" izglītības sistēmām esošajās attiecīgās Augstākās izglītības konvencijas dalībvalstīs. Eiropas Padomes dalībvalstīs šāda izvērtēšana netiek veikta.
9. Eiropas Padomes pusē galvenās pārmaiņas pēdējos gados ir ietvērušas to valstu skaita būtisku pieaugumu, kuras piedalās Eiropas Padomes izglītības un kultūras programmās. 44 valstis ir pievienojušās Eiropas Padomes kultūras konvencijai līdz 1996. gada jūlijam un tiek sgaidīta jaunu valstu pievienošanās. Eiropas Padome dibina kontaktus arī ar citām valstīm.
10. Tas nozīmē, ka Eiropas augstākās izglītības konvenciju potenciālo dalībvalstu skaits strauji pieaug, vienlaicīgi pieaugot arī atšķirībām starp potenciālo dalībvalstu izglītības sistēmām. Tas, savukārt, nozīmē, ka (esošo) Eiropas Augstākās izglītības konvenciju pamatpieņēmums (t.i. ka nacionālās augstākās izglītības sistēmas savos pamatos ir ekvivalentas) pakāpeniski zaudē jēgu. Ja netiktu veikta Eiropas Ekvivalences konvenciju pārskatīšana, galu galā radot jaunu konvenciju, šāda veida pārmaiņu rezultātā Eiropas Ekvivalences konvencijas varētu zaudēt jēgu.
11. Sakarā jaunu neatkarīgu valstu parādīšanos arī UNESCO Eiropas reģions ir pieaudzis. Vispārējās konferences 28. sesijā (1995) Eiropas reģionam piederēja 49 dalībvalstis, kaut arī dažas no šīm valstīm ir pieteikušas savu dalību arī Āzijas un Klusā okeāna reģionos. 1996. gada jūlijā UNESCO Eiropas reģiona līgumu parakstījušo valstu skaits sasniedza 42.
12. Eiropas Kultūras konvencijas dalībvalstu skaita pieaugums vienlaikus nozīmē, ka vairs nepastāv būtiskas atšķirības starp valstu skaitu, kuras ir iesaistījušās Eiropas Padomes sadarbības programmās izglītībā un kultūrā, un UNESCO Eiropas reģionu. Galvenā joprojām pastāvošā atšķirība ir tā, ka UNESCO Eiropas reģions ietver arī dažas ārpus Eiropas valstis, tādas kā ASV, Izraēla un Kanāda. Eiropas Padomes ģenerālsēkretārs un UNESCO ģenerāldirektors šī iemesla dēļ vienojās par nepieciešamību, ciktāl tas iespējams, koordinēt Eiropas Padomes aktivitātes akadēmiskās atzīšanas jomā ar UNESCO Eiropas reģiona aktivitātēm. Jāatzīmē, ka, lielā mērā atkarībā no katras organizācijas sadarbības veida ar bijušās PSRS kaukāza un Vidusāzijas republikām, atšķirības abu organizāciju sastāvā var atkal pieaugt.

Izmaiņas atzīšanas praksē

13. Pēdējās desmitgadēs ar atzīšanu saistītās praktiskās darbības ir ievērojami izmainījušās. Ja agrāk ārzemju kvalifikāciju novērtēšana bieži ietvēra mācību plānu un apgūtā materiāla rūpīgu salīdzināšanu ("ekvivalence"), tad tagad uzsvars ir pārbīdījies uz iegūto kvalifikāciju vispārīgāku salīdzinājumu ("atzīšana"). Līdzīgi ir kļuvusi manāma tendence izveidot formālus starptautiskus noteikumus, kas regulētu atzīšanas procesā lietotās procedūras un kritērijus, nevis uzskaitītu vai definētu šo noteikumu ietvaros atzīstamos grādus un diplomus.

Jaunās konvencijas izstrāde

14. Priekšlikums izveidot vienu kopīgu konvenciju, kura eventuāli varētu aizstāt gan Eiropas Augstākās izglītības konvencijas, gan UNESCO konvenciju par augstākās izglītības studiju, diplomu un grādu atzīšanu Eiropas reģionam piederošajās valstīs, tika iesniegts Pastāvīgās Universitāšu Problēmu Konferencē (CC-PU⁴) 16. sesijai (Strasbūrā 1993. gada 24-26. martā). CC-PU šķīta, ka, pirms dot rīkojumu izstrādāt kopējo konvenciju, nepieciešams veikt jaunās konvencijas iespējamības izpēti. CC-PU pasvītēja arī to, cik liela nozīme ir tās dalībai procedūrās, kuru rezultātā tiks pieņemts lēmums izstrādāt jaunu konvenciju, kā arī tās padomdevēja lomai iespējamības izpētes rezultātu izvērtēšanā. CC-PU pozīciju apstiprināja Kultūras Sadarbības Padomes Birojs (CDCC, Strasbūra 12-13. maijs 1993). Priekšlikumu veikt kopēju iespējamības izpēti apstiprināja arī UNESCO ģenerālās konferences 27. sesija (Parīze, 1993. gada novembris).
15. Abām Organizācijām savstarpēji vienojoties, iespējamības izpētes provizorisks rezultāti tika iesniegti Eiropas Padomes NEIC⁵ tīkla 11. apspriedē (Strasbūra, 1993. gada 24-25. novembris) kā padomdevējam. Virkne NEIC tīkla komentāru tika ņemti vērā iespējamības izpētes ziņojuma versijā, kura tika iesniegta izveidotajai ekspertu grupai.
16. Iespējamības izpētes ziņojums (ar atzīmi DECS-HE 94/25) tika iesniegts arī abu Organizāciju kopīgi veidotajai ekspertu grupai (Strasbūra, 3-4. februāris, 1994) Eksperti tika izvēlēti atbilstoši to personīgajām

⁴ Pārdēvēta par Augstākās izglītības un Zinātnes Komiteju (CC-HER) izmainītajās 1994. gada janvāra Vadlīnijās.

⁵ Apvienots ar UNESCO NIB tīklu 1994. gada jūnijā, izveidojot vienotu Eiropas Padomes/ UNESCO tīklu - ENIC tīklu (Eiropas nacionālo akadēmiskās atzīšanas un mobilitātes informācijas centru tīkls).

spējām cenšoties ievērot vienlīdzīgas līdzdalības principu. Iespējamības izpētes ziņojumus izskatīja arī Eiropas Augstākās izglītības un zinātnes komitejas padome (Strasbūra, 1994.gad 3-4. februāris), UNESCO reģionālā komiteja (Budapešta, 1994.gada 18. jūnijs) un ENIC tīkla apspriede (Budapešta, 1994.gada 19-22. jūnijs), kuras rekomendēja Sekretariātiem, balstoties uz iespējamības izpētes rezultātiem, uzsākt darbu pie konvencijas uzmetuma izstrādes.

17. Iespējamības izpētes ziņojumu apstiprināja UNESCO izpildpadome 1994.gada 2. maijā un Eiropas Padomes ministru komiteja 5.septembrī. šādā veidā abu organizāciju lēmējinstiūcijas pilnvaroja sekretariātus turpināt darbu pie konvencijas uzmetuma, iesaistot vēl otru ekspertu grupu, bet vēlākos posmos arī visu iespējamo dalībvalstu pārstāvjus. Pirmā ekspertu grupas tikšanās notika UNESCO/CEPESS mītnē Bukarestē 1995.gada 9-11 februārī, bet otrā - Strasbūrā 1995.gada 5-7. jūlijā. Neliela darba grupa tika sasaukta Hāgā 1995.gada 15-16. maijā, lai izskatītu Konvencijā ietverāmās definīcijas.
18. Starpposma ziņojums par Konvencijas izstrādes gaitu tika izskatīts Eiropas Padomes Augstākās izglītības un Zinātnes komitejā (CC-HER) (Strasbūra, 1995.gada 29-31. marts) un UNESCO izpildpadomes 147.sesijā (Parīze, 1995.gada oktobris) un UNESCO ģenerālās konferences 28. sesijā (Parīze, 1995.gada oktobris-novembris). Konvencijas teksta uzmetumu Ļubjanā 1994. gada 11-14 jūnijā izskatīja ENIC tīkla apspriede.
19. 1995.gada novembrī Konvencijas teksta un Paskaidrojošā ziņojuma uzmetumi tika izsūtīti Eiropas Padomes Augstākās izglītības un Zinātnes komitejas nacionālajām delegācijām un UNESCO Eiropas reģiona komitejai, kopijas nosūtīt ENIC tīklam. Konvencijas uzmetums tika iesniegts izskatīšanai Augstākās izglītības un Zinātnes padomes (Strasbūra, 1996.gada 27-29 marts) un Reģionālās Komitejas (Roma, 1996.gada 16-17. jūnijs) 1996. gada apspriedēm. Redakcijas komisija tikās Parīzē 1996. gada 10-11. jūlijā, lai pārskatītu visus abu Komiteju komentārus kā arī atsevišķo dalībvalstu individuālos komentārus.

20. [Detālas par tālākām apspriedēm un konvencijas pieņemšanu diplomātiskajā konferencē]

Konvencijas nosaukums

21. Termins "kvalifikācijas, kas saistītas ar augstāko izglītību" konvencijas nosaukumā ietver gan tās kvalifikācijas, kas iegūtas augstākās izglītības rezultātā, gan tās kvalifikācijas, kas nodrošina tiesības stāties augstskolā.
22. Termins "Eiropas reģions" pasvītro, ka, kaut arī Eiropa ir šīs konvencijas galvenais darbības lauks, noteiktas valstis, kuras ģeogrāfiski neatrodas Eiropas kontinentā (bet kuras pieder UNESCO Eiropas reģionam un/vai ir parakstījušas UNESCO Eiropas reģiona konvenciju), tiks uzaicinātas uz šīs konvencijas parakstīšanai sasaukto diplomātisko konferenci un tādējādi pieder pie potenciālajām dalībvalstīm.

I SADAĻA. DEFINĪCIJAS

1. I.1. Pants.

Definīcijas Konvencijas I sadaļā ir paredzētas tikai šīs konvencijas mērķiem un tām nav tālākas izmantošanas nolūku. Konkrēti, tās nekādā veidā neizmaina tās definīcijas, kuras starptautiskās organizācijas un valstis izmanto savās iekšējās administratīvajās sistēmās un likumos.

Ir mēģināts aprobežoties tikai ar Konvencijas galveno jēdzienu definīcijām, nedefinējot tos jēdzienus, kuri Konvencijā nav izmantoti vai arī kuriem Konvencijā ir tikai otršķirīga nozīme pat tad, ja tiem vispār ir liela loma augstākās izglītības kontekstā.

Pamatpieeja definējot jēdzienus ir tāda, ka tiek definēts tikai pats vispārīgākais no vairākiem līdzīgiem jēdzieniem. Tā, piemēram, ir definēts jēdziens *kvalifikācija*, jo tas ir izvēlēts par pašu vispārīgāko, kamēr *grādi*, *diplomi* un *tituli* tika uzskatīti par *kvalifikācijas* veidiem un kā tādi tie ir uzskaitīti Paskaidrojošā ziņojuma tekstā.

Tiesības stāties augstskolā⁶ (augstākajā izglītībā)

Jēdzieni "Tiesības stāties (augstskolā)" un "uzņemšana (augstskolā)" ir atšķirīgi, taču tie ir savā starpā saistīti. Savā veidā tie apzīmē atšķirīgus etapus vienā un tajā procesā - ceļā uz līdzdalību augstākajā izglītībā. Tiesības stāties ir nepieciešams bet ne vienmēr pietiekams nosacījums uzņemšanai augstskolā. Tālākos norādījumus varētu izstrādāt kompetentas iestādes nacionālajā līmenī.

Jēdziens "tiesības tikt uzņemtam" saistās ar pretendenta kvalifikāciju novērtēšanu nolūkā novērtēt, vai tās atbilst *minimālajām* prasībām, lai iesaistītos augstskolas studijās. Tiesības tikt uzņemtam ir atšķirīgas no uzņemšanas, ar ko saprot indivīda konkrētu iesaistīšanos attiecīgajā augstākās izglītības programmā.

Uzņemšanas sistēmas var būt *atvērtas*, t.i. tādas kurās tiek uzņemti visi kandidāti, kas izpilda uzstādītās prasības, vai *selektīva*, t.i. tiek noteikts ierobežots vietu vai uzņemamo kandidātu skaits. Tādējādi jēdzieni

⁶ Angliski lietoti jēdzieni "access" - "tiesības stāties (augstskolā)" un "admission" - "uzņemšana". Vārdam "access" diemžēl latviešu valodā nav īsa ekvivalenta, jo burtiskais tulkojums "piekļūšana, pieeja" latviešu valodā parasti netiek izmantots - A/C.

tiesības stāties un uzņemšana pārklājas. *Selektīvā uzņemšanas sistēmā* tomēr tiesības stāties nozīmē tiesības piedalīties uzņemšanas konkursā, jeb, citiem vārdiem, piederību tam kvalificēto kandidātu kopumam, no kura tiek atlasīti ierobežotajā vietu skaitā uzņemamie. Tādējādi selektīvā uzņemšanas sistēmā zināms skaits kvalificētu kandidātu, kuri ir ieguvuši tiesības stāties augstskolā, tomēr faktiski netiek uzņemti, t.i. tiem faktiski nav ļauts iesaistīties studijās konkrētajā augstākās izglītības programmā.

Pastāv vairākas atšķirīgas selektīvās uzņemšanas sistēmas, no kurām divas izplatītākās ir *numerus clausus* sistēma un sistēma, kurā atlase ir konkrētās augstākās mācību ietādes ziņā. Konkrētā valstī uzņemšana var būt selektīva visās augstākās izglītības iestādēs vai arī dažās iestādēs atvērta, bet citās - selektīva. Konkrētā mācību iestādē, savukārt, uzņemšana var būt selektīva visās vai tikai daļā programmu, turklāt dažādās programmās var tikt izmantoti atšķirīgas uzņemšanas sistēmas vai uzņemšanas kritēriji. Brīvo vietu skaits konkrētajā programmā, kā arī uzņemšanas prasības var laika gaitā mainīties.

Vairums valstu attiecībā uz *tiesībām stāties un uzņemšanu* ir izveidojušas tādu politiku, lai palielinātu piedalīšanos kvalitatīvā augstākajā izglītībā. Šīs politikas mērķi ir palielināt un paplašināt studējošo skaita īpatsvarus⁷, palielināt studējošo saglabāšanos tālākos studiju posmos (t.i. sekmību - AIC) un to pāreju starp dažādām augstskolām, īpaši attiecībā uz tām sociālajām grupām, kas mazāk pārstāvētas augstākajā izglītībā.

Uzņemšana (augstākās izglītības iestādēs un programmās)

(skat. "tiesības stāties augstskolā" iepr. tekstā).

(Iestāžu un programmu) vērtēšana

Vērtēšana var tikt veikta iestādei kopumā vai arī vienai vai vairākām tās programmām. Abos gadījumos vērtēšanas mērķis ir konstatēt, vai iestāde vai programma atbilst standartiem, kas konkrētajā valstī izvirzīti augstākās izglītības iestādēm un programmām. Vairumā gadījumu vērtēšanu veic, lai noskaidrotu, vai iestāde vai programma atbilst pieprasītajiem *minimālajiem* standartiem. Atkarībā no nacionālās politikas augstākajā izglītībā, dažos gadījumos vērtēšana tiek veikta, lai sarindotu augstākās izglītības iestādes vai programmas pēc to kvalitātes, vai arī, lai konstatētu, vai iestādes darba rezultāti sasniedz standartus, kas augstāki par minimālajiem. Konvencija nav jāsaprot kā pievēršanās vienam noteiktam vērtēšanas politikas paveidam. Vērtēšanas metodika un procedūra dažādās valstīs var būt atšķirīga, tāpat kā var atšķirties augstākās izglītības iestādēm un programmām piemērojamie standarti. Dalībvalstīm šī iemesla dēļ ir jāinformē pārējās dalībvalstis par saviem vērtēšanas kritērijiem un procedūrām, kā arī par novērtēšanas rezultātiem, sk. VII Sadaļu. Kā viena no sastāvdaļām vērtēšanā var būt tiklab iestādes pašnovērtējums, kā ārējais novērtējums. Ja tiek izmantota ārēja (novērtēšanas - AIC) iestāde, tās līdzdalība var būt dažāda.

Saskaņā ar tradīcijām, Eiropā kvalitāte tiek uzturēta caur valsts augstākās izglītības sistēmu, kurā atbilstošā ministrija un parlaments uzrauga autonomu augstākās izglītības iestāžu kvalitāti, ieskaitot izglītības programmu un akadēmiskā personāla kvalitāti. Šī uzraudzība ir saistīta ar *iestāžu un programmu kvalitātes vērtēšanu* (konvencijas tekstā lietota kā vispārīgais jēdziens), taču tās viena otru neaizstāj. Daži iestāžu un programmu novērtējuma piemēri ir šādi:

- "akadēmiskais audits", ko veic Augstākās Izglītības Kvalitātes Padome (HEQC) un (programmu - AIC) "novērtējums", ko veic Augstākās Izglītības Finansēšanas Padome (HEFC) (Apvienotā Karaliste);
- "akreditācija"⁸ (ASV, vairākās Eiropas valstīs tiek pārdomāta ieviešanas iespēja);
- "valuation par le Comit, National d'evakuation (CNE)" (Francija);
- "visitatiecommissies", ko organizē VSNU (Nīderlandes Universitāšu Asociācija) un *Hoger Beroepsondervijis (HBO) - Raad* (augstākās arodizglītības padome) (Nīderlande).

Vērtēšana var iemiesties darbībās, kas virzītas uz *kvalitātes nodrošināšanu* vai arī uz *kvalitātes novērtēšanu*, kuras tiek realizētas atšķirīgos veidos. Konvenciju nevajag izprast tā, ka noteiktam kvalitātes nodrošināšanas mehānismam vai metodikai būtu dota priekšroka, nedz arī, ka lielāka nozīme tiktu piešķirta novērtējumam un kvalitātes nodrošināšanai iestāžu līmenī.

(Individuālu kvalifikāciju) vērtējums

Individuālu kvalifikāciju vērtējums ir rakstisks novērtējums vai slēdziens par izskatāmajām kvalifikācijām, kurš var tikt izsniegts visai atšķirīgiem mērķiem, sākot no formālas atzīšanas līdz neformālam paziņojumam par to "ko vērtās ir šīs kvalifikācijas" bez tālāka mērķa. Vērtējums var būt pieejams kompetentām iestādēm, izskatāmo kvalifikāciju īpašniekam, un/vai citām ieinteresētajām pusēm neatkarīgi no tā, vai ir nepieciešams formāls lēmums par atzīšanu, un saskaņā ar nacionālajiem likumiem slepenības un personālās informācijas konfidencialitātes saglabāšanas jomā. Vērtējumu var izsniegt augstākās izglītības iestādes, aģentūras un kompetentas iestādes.

Kompetenta atzīšanas iestāde

Šī definīcija ir attiecas īpaši uz "kompetentu atzīšanas iestādi". Ir iespējamas citas iestādes, kuru kompetencē ir citas augstākās izglītības daļas.

⁷ Domēts ne tikai studējošo īpatsvars vecuma grupā vispār, bet arī īpatsvars dažādās sociālajās grupās, piem. invalīdu, bāreņu u.c.- (AIC)

⁸ Termins "akreditācija" dažkārt tiek lietots arī indivīda iegūto akadēmisko kvalifikāciju atzīšanas nozīmē.

Kompetentā atzīšanas iestāde var būt ministrija, cita valdības iestāde vai aģentūra, pusoficiāla aģentūra, augstākās izglītības iestāde, profesionālā asociācija vai cita iestāde, kam oficiāli uzlikts par pienākumu attiecīgos gadījumos pieņemt formālus un saistošus lēmumus par ārvalstu kvalifikāciju atzīšanu. Šādas iestādes kompetence var aptvert lēmumu pieņemšanu visos atzīšanas gadījumos vai arī var būt ierobežota. Daži iespējamie piemēri:

- atzīšana tikai vienas augstākās mācību iestādes robežās;
- atzīšana, kas aprobežojas tikai ar vienu augstākās izglītības veidu, piem. neuniversitātes augstākās izglītības kvalifikāciju atzīšana;
- atzīšana tikai akadēmiskiem mērķiem;
- atzīšana tikai profesionāliem mērķiem.

Šīs definīcijas izpratnē "kompetence" nozīmē likumīgu varu pieņemt noteikta veida lēmumus vai veikt noteikta veida darbības; tā neattiecas uz "kompetenci" zināšanu nozīmē. Daudzām iestādēm var būt zināšanas kvalifikāciju atzīšanas jomā bez "kompetences" juridiskā nozīmē.

Augstākā izglītība

Jēdzieni *augstākā izglītība*, *augstākās izglītības iestāde* un *augstākās izglītības programma* ir savstarpēji saistīti, tādēļ to definīcijas un apraksti Paskaidrojošajā Ziņojumā jāskata kopējā kontekstā.

Augstākā izglītība balstās uz kompetences, zināšanu un prasmju līmeni, ko parasti iegūst vidējās izglītības rezultātā, taču šādu kompetenci, zināšanas un prasmes ir iespējams iegūt arī pašmācības ceļā, darba un dzīves pieredzē. Lielajam vairumam studentu šāda kompetence, zināšanas un prasmes tomēr ir iegūtas formālas vidējās izglītības rezultātā.

Ir svarīgi pasvītrot, ka augstākā izglītība nevis "nāk vēlāk" par vidējo izglītību laika nozīmē, bet gan balstās uz kompetences, zināšanu un prasmju līmeni, kurš tiek normāli sasniegts vidējā izglītībā. Lai gan augstākā izglītība parasti tiek piedāvāta, apgūstot augstākās izglītības programmas augstākās izglītības iestādēs, noteikti jāatzīmē, ka augstākās izglītības iestādes var sniegt arī tādus studiju kursus, kuri nav augstākās izglītības līmenī un kurus tādēļ nepieskaita augstākajai izglītībai. Attiecīgi, tādas iestādes, kuras nepieder attiecīgās Dalībvalsts augstākās izglītības sistēmai, dažos gadījumos var piedāvāt augstākās izglītības programmas. Šādi studiju kursi var, piemēram, tikt īpaši izveidoti tādām grupām, kuras atšķiras no iestādes parastā kontingenta.

Šā (augstākās izglītības - AIC) līmeņa definīcija un, secīgi, pašas augstākās izglītības, kā arī augstākās izglītības iestādes un augstākās izglītības programmas definīcijas dažādās valstīs var nedaudz atšķirties. Attiecīgi, jēdziens par augstākās izglītības iestādi arī var atšķirties. Tā, piemēram, dažās valstīs medmāsu izglītība tiek pieskaitīta augstākajai izglītībai, kamēr citās tā ir attiecināta uz pēcvidusskolas⁹ izglītību, nepieskaitot to augstākajai. Kaut arī augstākās izglītības definīcijai var dot vispārējas nostādnes, tomēr augstākās izglītības precīzo definīciju šajā Konvencijā nevar nošķirt no Konvencijas Dalībvalstīs izmantotās nacionālās prakses. Šī iemesla dēļ nav obligāti, ka konkrēts studiju kurss vai programma, kura vienā valstī atbilst augstākās izglītības definīcijai, atbildīs augstākās izglītības definīcijai arī citās Dalībvalstīs.

Augstākās izglītības iestāde

Augstākās izglītības programma ir studiju kurss vai studiju kursu kopums, kura komponenti saskanīgi atbilst cits citam un balstās cits uz citu, kopā nodrošinot studentam augstākās izglītības kvalifikāciju. Parasti tā ir veidota vienā disciplīnā, piem. bioloģijā, datorzinātnē vai vēsturē. Dažās valstīs, savukārt, programmas ir fokusētas uz 2 vai vairāk priekšmetiem, piem. vācu *Magister Artium* vai norvēģu *can. mag.* Katra augstākās izglītības programma var būt plaši vai šaur definēta, piem. tiesību zinātnēs vai starptautiskajās autortiesībās. Tā var būt vai nebūt virzīta uz konkrētām profesionālām kompetencēm, salīdzinājumam medmāsu kvalifikācija vai kvalifikācija humanitārajās zinātnēs.

Augstākās izglītības programmas parasti, taču ne absolūti vienmēr, tiek pasniegtas augstākās izglītības iestādēs, kuru lielākā daļa piedāvā vairākas programmas. Kamēr "programma" norāda studiju akadēmisko nozari un prasības, "iestāde" apzīmē organizatorisko struktūru, kas radīta augstākās izglītības nodrošināšanai. Viens augstākās izglītības iestāžu veids ir universitātes, kuras raksturo mērķis veikt mācību un zinātnisko darbību plašā disciplīnu klāstā un dažādos līmeņos. Citās augstākās izglītības iestādēs var būt šaurāks augstākās izglītības programmu loks ar konkrētu mērķi sniegt studentiem konkrētu profesionālo kompetenci, vai tām var būt augstākās izglītības programmas galvenokārt vienā vai arī ierobežotā akadēmisko jomu skaitā. Neuniversitātes augstākās izglītības iestāžu nosaukumi un organizatoriskie modeļi, tāpat kā to piedāvātais apmācības priekšmetu veids un klāsts no ietsādes uz iestādi vai arī starp dažādām valstīm var ievērojami atšķirties. Daži neuniversitātes augstāko mācību iestāžu piemēri ir *Fachhochschulen*, *foiskola*, *institutos politechnicos*, *hogescholen*, *colleges* un *statlige høgskoler*.

⁹ šinī jomā Latvija nepatīkami atšķiras no citām valstīm. Tā kā LR likumdošanā nepastāv ne "pēcvidusskolas" nedz arī "neuniversitātes augstākās" izglītības jēdzieni, virkne programmu, kurās uzņemšana notiek pēc vidusskolas un apmācība notiek vairākus gadus, tiek nepamatoti pieskaitīta vidējās izglītības līmenim. Šāda nostādne izraisa nevēlamas sekas - attiecīgo programmu beidzējiem būs neiespējami saņemt darba atļaujas vai tālāk mācīšanās iespējas ārzemēs. - AIC

Lai kāda iestāde vai programma tiktu uzskatīta par augstākās izglītības iestādi vai programmu šīs Konvencijas izpratnē, attiecīgās Dalībvalsts kompetentajām varas iestādēm tā jāatzīst par pieredzīgu šīs valsts augstākās izglītības sistēmai. Skat arī "Vērtēšana, iestādes un programmas" un VII Sadaļu.

Augstākās izglītības programma

Skat. "augstākās izglītības iestāde".

Studiju periods

Studiju perioda definīcija pasvīturo to, ka elementiem, kas veido studiju daļu, netakarīgi no tā, lielu vai mazu, kopā jāveido augstākās izglītības programma¹⁰. Tie nedrīkst būt bez atbilstības attiecīgajai programmai nejausi izvēlēti elementi. Lai studiju periodi tiktu atzīti, tiem jābūt dokumentētiem attiecīgajā augstākās izglītības iestādē, kurā tie ir apgūti un novērtēti. Studiju periodi (ārzemēs - A/C) bieži, taču ne vienmēr, tiek apgūti organizētu studentu mobilitātes programmu ietvaros. Studiju perioda laikā sekmīgi apgūtais darba apjoms var tikt izteikts kredītu veidā. Iegūtos kredītus var pārskaitīt uz citu augstāko mācību iestādi.

Kvalifikācija

A Augstākās izglītības kvalifikācija

B Kvalifikācija, kas dod tiesības stāties augstskolā

Uz Konvenciju attiecas divu veidu kvalifikācijas:

- a) Augstākās izglītības kvalifikācijas;
- b) Kvalifikācijas, kas dod tiesības stāties augstskolā.

Abi kvalifikāciju veidi ir ietverti terminā *ar augstāko izglītību saistītas kvalifikācijas*, sk. Konvencijas nosaukums.

Konvencijas izpratnē *augstākās izglītības kvalifikācija* ir jebkurš dokuments, kas apliecina augstākās izglītības programmas sekmīgu pabeigšanu. *Kvalifikācija, kas dod tiesības stāties augstskolā* ir jebkurš dokuments, kurš apliecina tādas programmas sekmīgu pabeigšanu, kura attiecīgajā Dalībvalstī principā dod beidzējam tiesības iesaistīties augstākajā izglītībā. Ir atzīmēts, ka atsevišķās valstīs noteiktas ārpusizglītības kvalifikācijas var dot tiesības iestāties augstskolā, sk. IV.8. pantu par netradicionālajām kvalifikācijām. Netradicionālās kvalifikācijas šinī definīcijā netiek ietvertas *kvalifikācijas jēdzienā*.

Ir ņemts vērā arī, ka *kvalifikācija* vienlaikus nozīmē arī kompetenci, zināšanas un prasmes, kas iegūtas attiecīgās programmas ietvaros, turklāt šīs kompetences, zināšanu un prasmju reāla iegūšana ir tā, kas padara iespējamu dokumenta izsniegšanu. Konvencija tomēr attiecas uz dokumentētās kompetences, zināšanu un prasmju atzīšanu, negriežoties pie šādas kompetences, zināšanu un prasmju atkārtotas novērtēšanas. Atsevišķi gadījumi, kuros šāda dokumentācija nav iespējama, ir apskatīti šīs Konvencijas VII Sadaļā.

Kvalifikācija ir tālāk izmantota, lai apzīmētu jebkuru dokumentu, kas apliecina pilnībā nobeigtas programmas, bet ne tās daļas, sekmīgu pabeigšanu. Pabeigtās programmas garums un saturs dažādās valstīs, dažādās iestādēs un dažādās programmās var būtiski atšķirties. Studiju periodi un kredīti netiek ietverti kvalifikācijas definīcijā, jo abi šie jēdzieni apzīmē studiju programmas lielāku vai mazāku daļu, bet ne studiju programmu kā tādu. Jāievēro, ka studiju posms, kas vienā noteiktā Dalībvalstī tiek uzskatīts kā noteiktas kvalifikācijas satāvdaļa, var netikt tā uzskatīts visās pārējās dalībvalstīs, jo studiju programmu uzbūve dažādās valstīs un dažādās augstākās izglītības iestādēs var atšķirties.

Augstākās izglītības kvalifikācijām dažādās valstīs un dažādos līmeņos ir visdažādākie nosaukumi, kā piem. "diploms", "grāds", "nosaukums" (tituls) un "sertifikāts" vai ekvivalenti nosaukumi citās valodās. Jāatzīmē, ka šie piemēri nav augstākās izglītības kvalifikāciju pilns saraksts un ka arī to izkārtojuma nav nozīmes. Augstākās izglītības kvalifikāciju līmeņu skaits dažādās valstīs un augstākās izglītības veidos var atšķirties. Konkrētā augstākās izglītības kvalifikācija var nodrošināt tiesības uz virkni dažādu darbību gan augstākās izglītības sistēmas iekšienē vai ārpus tās, piem. uz tālākām studijām vai algotu darbu. Dalībvalstīm jāsniedz informācija par savām izglītības augstākās izglītības kvalifikācijām, ieskaitot kvalifikāciju nosaukumus oriģinālvalodā un kvalifikāciju iegūšanas nosacījumus.

Atzīšana

Atzīšana ir individuālo kvalifikāciju novērtējuma veids. Novērtējums kā tāds var būt jebkāda veida slēdziens par ārzemju kvalifikācijas vērtību, atzīšana attiecas uz kompetentas iestādes formālu slēdzienu, kurā noteikta izskatāmās kvalifikācijas vērtība, norādot iespējamās tiesības, ko tā piešķir atzīšanai iesniegtās kvalifikācijas īpašniekam. Tā, piemēram, kvalifikācija var tikt atzīta nolūkā turpināt studijas noteiktā līmenī (piem. doktorantūrā), titula lietošanai vai algotai profesionālai darbībai., sk. VI sadaļu.

¹⁰ Redakcijas grupa aizstāja "studiju programmu" ar "augstākās izglītības programmu".

Prasības

A Vispārējās prasības

Jēdzieni "vispārējās prasības" un "konkrētās prasības" ir savstarpēji saistīti un jāskata kopējā kontekstā.

Vispārējās prasības izsaka tos nosacījumus, kas jāizpilda visiem kandidātiem noteiktā kategorijā, piem. visiem kandidātiem uzņemšanai augstākajā izglītībā, vai visiem doktora grāda kandidātiem. Pirmajā gadījumā vispārējās prasības var būt vidējās izglītības apgūšana. Dažās valstīs eksistē izņēmumi no šiem vispārējiem nosacījumiem, piemēram, uzņemšana uz dzīves pieredzes, darba pieredzes vai citu netradicionālo kvalifikāciju pamata (sk. IV.8. pantu). Otrajā gadījumā vispārējais nosacījums varētu būt doktorantūras līmeņa kursu apgūšana un doktora disertācijas uzrakstīšana uz patstāvīgu pētījumu pamata.

Specifiskās prasības ietver nosacījumus, kuri kandidātiem jāizpilda, lai tie tiktu uzņemti konkrētās augstākās izglītības programmās. Parasti specifiskās prasības ir papildus vispārīgajām prasībām. Specifiskās prasības var būt visai dažādas. Kā specifisko prasību piemēru varam minēt kompetences nosacījumus noteiktās priekšmetu grupās (piem. matemātikā, dabaszinātnēs vai svešvalodās), kuriem jābūt izpildītiem vidējās izglītības kvalifikācijā vai iestājpārbaudījumos. Kā vēl vienu piemēru var minēt prasību sasniegt noteiktu vidējo atzīmi (tādu, kas pārsniedz minimālās skolas beigšanas prasības) vidusskolas beigšanas kvalifikācijā. Vispārējās un specifiskās prasības ir minētas IV un VI sadaļās. Tiek pieminēts, ka godīga atzīšana attiecas gan uz vispārējām, gan specifiskajām prasībām.

B Specifiskās prasības

Skat vispārējās prasības.

II SADAĻA. VALSTS PĀRVALDES IESTĀŽU KOMPETENCES

II.1-4.panti

Šajos pantos aprakstīta nacionālo varas iestāžu un atsevišķi augstākās izglītības iestāžu atšķirīgā kompetence tajā jomā, ko aptver Konvencija, kā arī Dalībvalstu pienākumus attiecībā uz dažādajām kompetences kategorijām. II.1, II.3 un II.4. panti ir veidoti, izmantojot atbilstošos pantus Eiropas Augstākās izglītības Konvencijās un UNESCO Eiropas Reģiona Konvencijā.

II.2. pants.

Attiecas uz situāciju tajās valstīs, kurās kompetence atzīšanas jautājumos nav centrālo valsts varas iestāžu ziņā, bet gan tādu valsts sastāvdaļu ziņā kā provinces, štati, kantoni, komūnas, autonomie apgabali vai jebkāda cita nosaukuma valsts sastāvdaļas jebkurā valodā.

II.3. pants.

Cenšas kompensēt līdzsvara trūkumu starp saistībām, kuras jāuzņemas tādām valstīm, kurās atzīšanas jautājumi ir valsts iestāžu kompetencē (sk.II.1. pantu) un tādām, kurās šī kompetence pieder augstākās izglītības iestādēm. ņemot vērā ierobežoto jurisdikciju valstīs, uz kurām tas attiecas, II.3. pants uzliek šo valstu valsts pārvaldes orgāniem papildus saistības nodrošināt, lai informācija par Konvencijas nosacījumiem tiktu noviesta līdz visām augstākās izglītības iestādēm to teritorijās un stimulēt Konvencijas nosacījumu ievērošanu. Uzmanība tiek vērsta arī uz ENIC centru lomu šādas informācijas izplatīšanā.

II.5. pants

Veidots pēc ETS No32 Eiropas konvencijas par Universitātes kvalifikāciju akadēmisko atzīšanu (1959) 9.a. panta, šis pants formulē principu, ka pašreizējā konvencija neietekmēs eksistējošos divpusējās vai daudzpusējās konvencijas vai līgumus starp Dalībvalstīm, nedz arī darbosies pret šādu konvenciju vai līgumu noslēgšanu starp Dalībvalstīm nākotnē. šādu nolīgumu piemērus var atrast, piemēram, Eiropas savienības vai Ziemeļvalstu Ministru Padomes ietvaros.

III SADAĻA. IESNIEGUMU IZSKATĪŠANAS PAMATPRINCIPI PAR KVALIFIKĀCIJU ATZĪŠANU

III.1. pants

šis pants nosaka Pušu pienākumu nodrošināt visu citā Valstī apgūto vai piešķirto studiju, kvalifikāciju, sertifikātu, diplomu vai grādu atzīšanas pieteikumu godīgu novērtējumu. Novērtējums tiek dots pēc individuāla pieteikuma un attiecas uz pieteikumā iekļautajām kvalifikācijām. Var pieprasīt, lai atzīšanas pieteikumu iesniedzēji piestāda savu kvalifikāciju dokumentālus pierādījumus. Novērtējuma forma var būt gan rekomendācija, gan arī kompetentas iestādes formāls lēmums par kvalifikācijas atzīšanu.

Novērtējums balstās uz adekvātu ekspertīzi un skaidri pārredzamām novērtēšanas procedūrām un kritērijiem, un tam jābūt pieejamam par saprātīgu maksu un saprātīgā laika periodā. Galvenā loma šādu novērtējumu nodrošināšanā varētu būt nacionālajiem informācijas centriem (sk.IX sadaļu).

Pants tālāk nosaka Pušu atbildību nodrošināt, lai novērtējums pamatotos uz nediskriminējošu pieeju. Atzīšanu nedrīkst atteikt tikai tā iemesla dēļ vien, ka tā ir ārzemju un nevis nacionālā¹¹, turklāt nedrīkst ņemt vērā ar akadēmiskiem nopelniem nesaistītus apstākļus. Tā, piemēram, kvalifikāciju atzīšanu vēsturē vai svešvalodā nedrīkst atteikt tikai tādēļ vien, ka tā ir izsniegta noteiktā valstī vai arī tās īpašnieka izcelsmes vai pārliecības dēļ. Šajā kontekstā ir jāpasvīturo, ka Konvencija attiecas uz visām kvalifikācijām, kas iegūtas vienā vai vairākās Pusēs, tās pielietošana neaprobežojas tikai ar šo valstu pilsoņiem vai pastāvīgajiem iedzīvotājiem.

Ir jāatzīmē, ka tiesības uz godīgu atzīšanu nav tiesības uz atzīšanu par katru cenu un jebkuros apstākļos. Godīguma jēdziens attiecas uz atzīšanas procedūru un kritērijiem. Lēmums neatzīt kvalifikāciju apmierina pieprasītāja tiesības uz godīgu atzīšanu, ja novērtēšanas procedūra un izmantotie kritēriji ir bijuši godīgi.

Kaut arī, novērtējot atzīšanas pieteikumus, var tikt ņemti vērā arī profesionālie sasniegumi, tomēr jāpasvīturo, ka profesionālie sasniegumi attiecas uz lietu tikai tiktāl, ciktāl tie ir dokumentēti izglītības kvalifikācijā, piem. tādi kā prakses periodi vai netradicionālās kvalifikācijas (sk.IV.8.pantu).

III.2. pants

Šis pants pasvīturo to, cik svarīgi ir ieviest atbilstošas procedūras darbībai ar kvalifikāciju atzīšanas pieteikumiem. Šīs procedūras tiek lietotas novērtējot vienā no Pusēm (t.i. kādā citā konvenciju parakstījušā valstī - A/C) izsniegtās kvalifikācijas neatkarīgi no tā, vai konkrētā kvalifikācija galu galā tiek atzīta vai nē. Šī norma pamatojas uz principu, ka iestādei, kura izskata diplomatzīšanas pieteikumu, ir uzskatāmi jāparāda, ka pieteicējs neatbilst prasībām, kādas ir izvirzītas atzīšanai; bet pieteicējam/pieteicējai nav jāpierāda, ka viņa kvalifikācija atbilst tās valsts standartiem, kurā atzīšana tiek prasīta. Šis princips ir līdzīgs tam, uz kuru pamatojas Eiropas savienības Vispārējās direktīvas profesionālajai atzīšanai (Padomes direktīvas 98/48/EEC un 92/51/EEC). Pieteicējam jābūt informētam par to, kāda būs viņa pieteikuma izskatīšanas procedūra. Procedūrām jābūt saskaņotām - (ja atzīšana kādā valstī ir atsevišķu augstskolu kompetencē, tad) nedrīkst pieļaut, ka atzīšanas pieteikumi vienas un tās pašas valsts dažādās augstskolās tiek izskatīti ļoti atšķirīgi. ENIC tīklu varētu aicināt izstrādāt labas prakses kodeksu ārzemju kvalifikāciju atzīšanai un atsevišķajiem nacionālajiem ENIC centriem varētu būt liela loma informācijas izplatīšanā par labu praksi attiecīgās valsts augstskolu un citu kvalifikāciju atzīšanā iesaistītu iestāžu starpā.

III.3. pants

Pants pasvīturo pieteicēja primāro atbildību par viņa/viņas kvalifikācijas novērtēšanai nepieciešamās informācijas piestādīšanu. Šo saistību neatņemama sastāvdaļa ir pienākums piestādīt šādu informāciju "pēc labākās sirdsapziņas" t.i. piegādāt pareizu un patiesu informāciju, patvaļīgi neizlaist daļu būtiskas informācijas, nepiestādīt viltotu vai maldinošu informāciju.

Šis pants arī pasvīturo mācību iestāžu pienākumu piestādīt visu nepieciešamo informāciju to kādreizējiem audzēkņiem, citu valstu augstskolām vai valsts iestādēm, kurās tie ir griezušies ar atzīšanas pieteikumu, lai būtu iespējams novērtēt mācību iestādē iegūto kvalifikāciju. Termins "mācību iestādes" šeit nozīmē gan augstākās mācību iestādes, gan arī tās mācību iestādes, kuru izsniegtās kvalifikācijas dod tiesības stāties augstskolā. Tiek ņemts vērā, ka dažās Pusēs informācija var tikt nosūtīta uz kādu citu iestādi tikai pēc paša pieteicēja pieprasījuma¹².

Šāda informācija var ietvert izrakstus no atbilstošajiem mācību iestādes dokumentiem, informāciju par noklausītajiem kursiem un iegūtajiem rezultātiem. Šis Pants, ņemts kopā ar III.1. Pantu, pasvīturo arī Pušu saistību uzlikt savām mācību iestādēm par pienākumu piestādīt šādos gadījumos pieprasīto informāciju. Piemēram, Puses vai Pušu izglītības iestādes nedrīkst atteikties izpaust šādu informāciju politisku, reliģisku, finansiālu vai citu iemeslu dēļ.

Jautājums par to, kā saprast "saprātīgu laika intervālu" ir aplūkots III.5. pantā tālākajā tekstā.

III.4. pants

Šis pants pasvīturo to, cik būtiski ir padarīt akadēmiskajai sabiedrībai un īpaši akadēmiskās atzīšanas ekspertiem un izglītības dokumentu novērtētājiem citās Pusēs saprotamas(savu valstu - A/C) augstākās izglītības sistēmas, kā arī to izglītību, kas dod tiesības stāties augstskolā. Pants pasvīturo Pušu atbildību par adekvātas informācijas sniegšanu par savām izglītības sistēmām. Galveno lomu šādas informācijas piestādīšanā jāspēlē Nacionālajiem akadēmiskās atzīšanas un mobilitātes informācijas, centriem (sk. IX un X Sadaļas.).

III.5. pants

Pieteicēja tiesības saņemt atbildi saprātīgā laika intervālā ir viens no *labās prakses* centrālajiem jēdzieniem, turklāt tās ir īpaši nozīmīgas tiem pieteicējiem, kuri lūdz kvalifikācijas atzīšanu, lai turpinātu studijas, vai arī, lai izmantotu savas kvalifikācijas algotā darbā. Ja atzīšanas pieteikums tiek noraidīts, tad, nolūkā kvalificēties, šādiem pieteicējiem var nākties apgūt papildus izglītību. Ja lēmums par viņu kvalifikāciju atzīšanu tiek būtiski aizkavēts, pieteicēji var būt spiesti uzsākt šādu izglītību, lai novērstu turpmākas kavēšanās, kaut gan var izrādīties, ka jautājums par atzīšanas pieteikumu beigu beigās tiek izlemts viņiem

¹¹ sk. Pirmā Deklarācija, 1.2.

¹² Ir valstis, kurās personas izglītības dati ir aizsargāti ar likumu un mācību iestāde tos nedrīkst izpaust trešajām personām - (A/C).

par labu. Puses tiek aicinātas publiski paziņot, ko tās saprot ar "saprātīgu laika intervālu" šīs Konvencijas III.4. un III.5. pantu nozīmē. Šajā sakarā tiek atgādināts, ka Eiropas Savienības Vispārējās Direktīvās par profesionālo atzīšanu (Padomes direktīvas No 89/48/EEC un 92/51/EEC) ir noteikts četrus mēnešu termiņš, kurā jānodrošina lēmums par profesionālo atzīšanu.

Ir skaidri noteikts, ka "saprātīgais laika intervāls" tiek skaitīts no tā brīža, kad pieteicējs ir piedāvājis visu nepieciešamo informāciju lēmuma pieņemšanai konkrētajā gadījumā. Tiek saprasts, ka iestādei, kas veic novērtēšanu, saprātīgā laikā pēc pieteikuma saņemšanas iestādē ir jāizsniedz visi papildinformācijas pieprasījumi un ka šiem papildinformācijas pieprasījumiem ir jābūt pamatotiem un tie nedrīkst kalpot vienīgi mērķim izvairīties no lēmuma pieņemšanas vai arī to novilcināt.

Kamēr lēmumam par labu pieteicējam nav jābūt īpaši pamatotam, ja lēmums ir pieteicējam par sliktu, tad iemesli ir jānorāda. Norma, ka kvalifikāciju novērtējošās iestādes pienākums ir uzskatāmi demonstrēt, ka pieteicējs neatbilst prasībām, kādas ir izvirzītas atzīšanai (sk. III.2.pantu) ir cieši saistīta ar pieteicēja tiesībām uz apelāciju nelabvēlīga lēmuma gadījumā. Šādas apelācijas kārtība un procedūras ir katrā valstī spēkā esošās likumdošanas ziņā, tomēr uz apelāciju izskatīšanas mehānismu attiecas tās pašas prasības pēc pārredzamības, saskaņotības un atbilstības, kādas tiek piemērotas sākotnējam pieteikuma izskatīšanas procesam. Ir jābūt pieejamai informācijai par iespējamajiem apelācijas ceļiem un laika ierobežojumiem šādai apelācijai. Gadījumos, kad pieteicējs varētu iegūt atzīšanu, nokārtojot papildus eksāmenus vai veicot citus pasākumus, viņam jānodrošina visa atbilstošā informācija.

IV SADAĻA. TĀDU KVALIFIKĀCIJU ATZĪŠANA, KURAS DOD TIESĪBAS STĀTIES AUGSTSKOLĀ

IV.1. pants

Šis pants attiecas uz *vispārējām* prasībām, kas jāizpilda, lai iegūtu tiesības stāties augstskolā, nevis uz prasībām, lai iegūtu tiesības stāties tikai noteiktos augstākās izglītības tipos vai programmās, sk. IV.2. pantu. Konvencijas pamatprincips ir tāds, ka kvalifikācijām, kas dod tiesības stāties augstskolā vienā no Pusēm, jānodrošina tādas pašas tiesības arī citās Pusēs. Tiek atgādināts, ka *tiesības stāties augstskolā* nozīmē pieteicēja kvalifikāciju novērtēšanu nolūkā konstatēt, vai viņš/viņa atbilst vispārējām daļībai augstākajā izglītībā izvirzītajām prasībām, bet viņa konkrētā iespēja piedalīties augstākajā izglītībā var būt atkarīga no brīvo vietu skaita (*uzņemšana*). Tiesības stāties augstskolā tādēļ ir pirmais solis ceļā uz augstākās izglītības studijām. Dažos gadījumos tiesības iestāties augstskolā automātiski nozīmē arī uzņemšanu, taču parasti uzņemšana ir otrais solis ceļā uz augstākās izglītības studijām, turklāt ne visi gribētāji, kam ir tiesības stāties augstskolā, patiešām tiks uzņemti, sk. jēdzienu *tiesības stāties augstskolā* un *uzņemšana* definīcijas I Sadaļā.

Puse tomēr var atteikties atzīšanu, ja tā var uzrādīt¹³, ka pastāv būtiskas atšķirības starp vispārīgajām prasībām, kas tajā jāizpilda, lai iegūtu tiesības uzņemšanai augstskolā, un prasībām tajā Pusē, kurā attiecīgā kvalifikācija ir iegūta. Šādas atšķirības var attiekties uz pamata un vidējo izglītību, piemēram,

- atšķirība starp vispārējo vidējo un specializēto tehnisko izglītību;
- mācību ilguma atšķirība, izteikta gados, nedēļās (semestra vai skolas gada garums) vai darba stundās (nedēļas slodzē - AIC).
- atsevišķu priekšmetu piem. fiziskās audzināšanas vai citu neakadēmisku priekšmetu, klātbūtne, iztrūkums vai apjoms;
- atšķirība virzībā, piem. atšķirība starp programmu, kas veidota galvenokārt iestājamai augstākajā izglītībā un programmu, kas veidota galvenokārt, lai sagatavotos darba dzīvei.

Kā vispārīgs likums, valstis tiek aicinātas, novērtējot, vai eksistē būtiskas atšķirības starp divām izskatāmajām kvalifikācijām, ciktāl tas iespējams, izskatīt (akadēmiskos) sasniegumus katrā no kvalifikācijām, nevēršoties automātiski pie kvalifikācijas iegūšanai nepieciešamā mācību ilguma salīdzināšanas.

Valstij vai mācību iestādei, kura vēlas atteikties kvalifikācijas atzīšanu, ir pienākums uzrādīt, ka izskatāmās atšķirības ir būtiskas.

IV.2. pants

Šis pants attiecas uz kvalifikācijām, kas dod tiesības stāties tikai noteikta veida augstākās izglītības programmās, piemēram, tehniskajās vai medmāsu; vai arī noteiktos augstākās izglītības iestāžu veidos, piemēram, neuniversitātes tipa augstskolās kopumā, bet ne universitātēs. Pēdējam gadījumam par piemēru var kalpot Nīderlandes HAVO (Hoger Algemeen Vormend Ondervij) diploms, kurš dod tiesības stāties augstākās izglītības programmās Nīderlandes *hogescholen*¹⁴.

¹³ Vārdam "uzrādīt" (*demonstrate*) konvencijā piešķirta vārda "pierādīt" (*prove*) nedaudz mīkstināta jēga. "pierādīt" neizmanto, lai nerastos interpretācija, ka nepieciešams stingri pierādīt juridiskā nozīmē.

¹⁴ *Hogescholen* - Nīderlandes neuniversitātes tipa augstskolas, kuras sagatavo augsta līmeņa speciālistus, bet kurās ne studentiem, ne pasniedzējiem nav obligāti veikt pētījumus.

IV.3. pants

Šis pants attiecas uz gadījumiem, kuros, papildus IV.1 un IV.2. pantos apskatītajām vispārīgajām prasībām, kuru izpilde dod tiesības stāties augstskolā, tiek izvirzītas papildus prasības, lai iegūtu tiesības stāties konkrētās programmās. Šādu specifisko prasību piemēri ir:

- konkrētais studiju kurss (studiju programma-A/C) ir pieejams tikai tiem, kuru vidējās izglītības diploms ir izsniegts vidējās izglītības dabaszinātņu (vai, citā gadījumā - humanitārajā) sektorā;
- prasība būt apguvušam konkrētu mācību priekšmetu, piem. kādu seno vai moderno valodu, fiziku, ķīmiju, matemātiku, filozofiju;
- prasība pēc praktiskās apmācības perioda;
- prasība pēc kāda noteikta izglītības dokumenta papildus vidusskolas diplomam¹⁵.

Specifiskās prasības var tikt izvirzītas tikai tajos gadījumos, ja tas ir absolūti nepieciešami no izglītības viedokļa. Tām nekādā gadījumā nav jākalpo par ieganstu, lai neuzņemtu studentus, kuru kvalifikācijas ir izsniegtas citās Pusēs. Kā likums, pretendentiem, kuru kvalifikācijas ir izsniegtas citās Pusēs var pieprasīt izpildīt tos pašus nosacījumus, kādus jāizpilda līdzīgu konkrētajā valstī izsniegto kvalifikāciju īpašniekiem, lai uzsāktu tādas pašas studijas. Pusēm un to augstākās izglītības iestādēm jābūt augstsirdīgām, kad jāizlemj jautājums par to, vai studenti ar kvalifikācijām, kas piešķirtas kādā no pārējām Pusēm, atbilst šādām prasībām¹⁶.

IV.4.pants

Šis pants aptver gadījumus, kad vispārīgās prasības uzņemšanai augstskolā ietver vidējās izglītības beigšanas dokumentu *un* (iestājai augstskolā - A/C) kvalificējošu papildus eksāmenu, kā piemēram, iestājek sāmenus¹⁷. Konkrēti eksāmeni nolūkā pārbaudīt, vai pretendents izpilda specifiskus nosacījumus iestājai konkrētā studiju kursā, ir apskatīti IV.6. pantā.

Izsverot, vai pielietot šo Pantu, Pusēm jāatšķir tādas izglītības sistēmas, kurās papildus eksāmena mērķis ir kalpot par papildmehānismu izvēlei starp kvalificētiem kandidātiem, un tādām sistēmām, kurās papildus eksāmena mērķis ir kalpot par mehānismu, lai noskaidrotu, vai pretendenti patiešām atbilst prasībām, kas dod tiesības stāties augstskolā. Pieleietojot šo Pantu, Pusēm ir jābūt pamatotam iemeslam pieņemt, ka eksāmens pilda otro funkciju.

Ja kādā no Pusēm kvalificējošais papildus eksāmens ir nepieciešams, lai, kā iepriekš paskaidrots, vispār iegūtu tiesības stāties augstskolā, tad citas Puses var pieprasīt pretendentiem no šīs Puses izpildīt šo prasību pirms tam, kad tiem tiek piešķirtas tiesības stāties augstskolā¹⁸. Kā otru iespēju Puses var piedāvāt pretendentiem iespēju izpildīt papildus prasības tās valsts izglītības sistēmā, kurā pretendents ir vēlējis iestāties augstskolā, piemēram, piedāvājot īpašus līdzīga rakstura eksāmenus un/vai piedāvājot sagatavošanas kursus. Šo pantu var pielietot tikai tādiem pretendentiem, kuru kvalifikācijas nāk no valstīm, kurās kvalificējošie papildus eksāmeni ir būtiska sastāvdaļa kopējās prasībās, kas jāizpilda, lai iegūtu tiesības stāties augstskolā. Tas jāpielieto uzmanīgi un labvēlības gaisotnē, nekādā gadījumā neizmantojot to vienīgi mērķim samazināt pretendentu skaitu no konkrētas valsts¹⁹.

¹⁵ Sk. Pielikumu Pirmajai deklarācijai, II.

¹⁶ Sk. Pielikumu Pirmajai Deklarācijai, 2, kā arī Otro deklarāciju, III.

¹⁷ Jāatturas no tipiskas kļūdas, skaidrojot Latvijas izglītības sistēmu starptautiskiem ekspertiem. Uz Latviju šis gadījums neattiecas, jo Latvijā saskaņā ar 1991. gada izglītības likumu atestāts par vidējo izglītību *dod tiesības stāties augstskolā*. Iestājek sāmeni tiek organizēti tikai tajos gadījumos, kad a) jānoskaidro, kuri pretendenti ir labākie, jo uzņemamo skaits ir ierobežots, b) jānoskaidro, vai kāda programmai specifiski nepieciešama priekšmeta apguve ir pietiekama. - A/C

¹⁸ Citiem vārdiem sakot - var likt atgriesties un savās mājās nokārtot iestājek sāmenus, saņemot izziņu par tiesību iegūšanu iestāties augstskolā - A/C

¹⁹ **Piezīme zināšanai:** (piezīme turpinās nākamās lpp. aokšā!!)

Ekspertu grupā viedokļi par IV.4. panta nepieciešamību un (formulējuma) atbilstību ļoti dalījās. Tādēļ tika nolemts atreferēt galvenos argumentus par un pret šāda panta iekļaušanu Paskaidrojošā ziņojuma uzmetuma piezīmē. Šāda piezīme neparādīsies Paskaidrojošā ziņojuma galīgajā tekstā

Izteikdamies par labu pantam, daži eksperti pzsūtvoja, ka šis pants ir nepieciešams un likumīgs. Viņu arguments bija tāds, ka dažās valstīs skolas beigšanas atestātu loma uzņemšanai augstākās izglītības iestādēs un programmās nav tāda pati, kāda tā ir viņu valstīs. Šie eksperti atsaucās uz tādām valstīm, kurās pēc skolas beigšanas atestāta saņemšanas visiem pretendentiem ir jākārt papildus eksāmens, kurš, atbilstoši šo valstu likumdošanai, tiek uzskatīts par galveno nosacījumu, lai iegūtu tiesības stāties augstskolā. Šis valstis pieprasa, lai šādu kvalificējošu eksāmenu kārtotu ne tikai viņu pašu studenti, kuru skolas beigšanas atestāti ir izdoti attiecīgajā valstī, bet arī tādi viņu pašu valsts studenti, kuru skolas beigšanas atestāti izsniegti citās valstīs, un dažkārt pat ārzemju studenti. Šie eksperti, kuri paši nāk no valstīm ar "atvērtas uzņemšanas" sistēmām (t.i. valstīs, no kurām nāk šie eksperti, skolas beigšanas atestāts faktiski ir galīgais lēmums par gatavību iestāties augstskolā, tādēļ pēc likuma augstskolā ir jāuzņem katrs, kam ir skolas beigšanas atestāts - A/C) uzskata, ka, šāda veida uzņemšanas sistēma demonstrē vidusskolas atestāta mazo nozīmi, salīdzinot ar papildus eksāmeņiem. Šie eksperti pastāv uz to, ka valsts, kurā tiek lūgta atzīšana, var pieprasīt ne tikai vidusskolas atestātu, bet arī aprakstīto papildus nosacījumu izpildi.

Šāda prakse ir izplatīta un šie eksperti uzskata, ka tā atbilst starptautiskajai likumdošanai. Pēc viņu domām, nedrīkst ar starptautiskās likumdošanas palīdzību, ieskaitot Eiropas savienības likumdošanu, paaugstināt tādu skolas beigšanas atestātu, kurš izsniegtajā valstī pēc definīcijas dod tikai tiesības piedalīties tālākajā kvalificēšanās procedūrā (iestājek sāmenos- A/C) bet nevis tiesības uzreiz tikt uzņemtam augstskolā, līdz tāda vidusskolas atestāta līmenim, kurš dod tiesības stāties augstskolā citās valstīs.

Tālākajā Konvencijas uzmetuma apspriešanas gaitā šie eksperti rekomendēja aizstāt jēdzienu "eksāmeni" ar jēdzienu "prasības".

Izteikdamies pret šo pantu, daži citi eksperti uzskatīja, ka šis pants maskētu praksi, kas vērstā pret studentiem no tādām valstīm, kuras - tāda vai cita iemesla dēļ ir ieviesušas vai ievieš centrālas iestājek sāmenu sistēmas. Panta pamatā ir pieņēmums, ka centrāla

IV.5. pants

šis pants formulē nosacījumus par selektīvu uzņemšanas sistēmu, kura daudzās Eiropas valstīs arvien vairāk kļūst par normu. Neierobežojot indivīda tiesības uz to viņa kvalifikāciju atzīšanu, kas dod tiesības stāties augstskolā vispār, vai arī konkrētā augstākās izglītības programmā, uzņemšana augstākās izglītības iestādē vai noteiktās augstākās izglītības iestādes programmās var būt ierobežota finansiālu apsvērumu dēļ, ietilpības iemeslu dēļ, lai ierobežotu personu skaitu, kas praktizē noteiktu profesiju, vai arī citu iemeslu dēļ. Dažādās valstīs selektīvai uzņemšanai izveidotās sistēmas var būt atšķirīgas. Dažādie selektīvo sistēmu veidi, piemēram, *numerus clausus*, tiek plaši izmantoti.

Selektīvās uzņemšanas sistēmas pielietošanai tomēr jābūt nediskriminējošai. Konkrēti, citā Pusē izsniegtu kvalifikāciju īpašnieki nevar tikt izslēgti (no iespējas piedalīties konkursā - *A/C*), pamatojoties tikai uz viņu kvalifikāciju izcelsmi. Citā Pusē izsniegto kvalifikāciju īpašnieku novērtēšanu jāveic atbilstoši III sadaļā aprakstītajiem godīguma un nediskriminācijas principiem.

Tiek atzīmēts, ka dažos ierobežotos gadījumos pilsonība tomēr var būt noteicošs kritērijs uzņemšanai noteiktos augstākās izglītības tipos, piem., militārajās akadēmijās vai tādā augstākajā izglītībā, kuras mērķis ir vienīgi gatavot studentus dažu citu funkciju veikšanai, kuras ir rezervētas tikai attiecīgās valsts pilsoņiem. Dažās valstīs tas varētu attiekties uz studiju kursiem, kas sagatavo civildienestam vai tā atsevišķām jomām, ja pilsonība ir priekšnosacījums posteņa ieņemšanai attiecīgajā civildienesta jomā, kurai šis studiju kurss sagatavo.

IV.6.pants

šis pants nosaka (augstākās mācību -*A/C*) iestādes tiesības atteikt uzņemšanu visās citās nozīmēs kvalificētiem kandidātiem, kuri nevar demonstrēt pietiekamu atiecīgajā iestādē izmantotās apmācības valodas(u) prasmi. šai (šīm) valodai(ām) nav obligāti jābūt tās valsts oficiālajām valodām, kurā atrodas mācību iestāde. Piemēram, ja kandidāts vēlas tikt uzņemts programmā, kas pilnībā tiek pasniegta angļu valodā, tad tiek pieprasītas zināšanas angļu un nevis vietējā valodā. Cits piemērs varētu būt tāds, ka kandidāts vēlas tikt uzņemts kataloņu universitātē, kurā, atkarībā no studiju programmas, var tikt prasītas zināšanas kataloņu valodā - papildus spāņu valodai vai arī tās vietā. šis pants arī atļauj mācību iestādei pieprasīt noteiktas valodas lasītprasmi, ja šāda prasme ir nepieciešama, lai izpildītu attiecīgās programmas lasīšanas nepieciešamības. šis pants neiejaucas iestādes tiesībās pieprasīt svešvalodu studentiem noteiktu svešvalodu sākuma prasmes līmeni.

IV.7. pants

šis pants aptver ārpus Puses teritorijas atrodošās, bet Puses oficiāli sponsorētās mācību iestādēs iegūtas kvalifikācijas, piem. franču vai vācu vidusskolas ārvalstīs²⁰. šādas kvalifikācijas, ievērojot IV.1-IV.6. pantu prasības, tiek atzītas tādā pašā veidā, kā attiecīgās Puses teritorijā izdotās.

IV.8. pants

šis pants nosaka, ka, ja kāda no Pusēm tiesības stāties augstskolā piešķir arī uz netradicionālu kvalifikāciju pamata, tad tai jāņem vērā arī tādi pretendenti, kuri savas netradicionālās kvalifikācijas ieguvuši citās Pusēs līdzīgā veidā tam, kā attiecīgās netradicionālās kvalifikācijas tiek iegūtas valstī, kurā tiek prasīta atzīšana.

šis pants nekādā gadījumā nav saistošs tām valstīm, kuru likumdošana neparedz tiesības iestāties augstskolā uz netradicionālu kvalifikāciju pamata.

Jēdziens "netradicionālas kvalifikācijas" šeit nozīmē tādas kvalifikācijas kā, piemēram, noteikta veida darba vai dzīves pieredze, kuras atšķiras no vidusskolas beigšanas kvalifikācijām, kas, savukārt, tradicionāli (papildinātas ar vispārēju iestājeksmenu, iestājeksmenu konkrētā priekšmetā vai citām noteiktām prasībām) tiek pieņemtas par pamatu tiesībām stāties augstskolā. Netradicionālās kvalifikācijas var dot vai nu vispārējas tiesības stāties augstskolā vai arī tiesības stāties tikai noteiktos augstākās izglītības tipos.

V SADAĻA. STUDIJU PERIODU ATZĪŠANA

V.I. pants

šis pants nosaka pamatprincipu, ka ārvalstīs (pilnībā -*A/C*) apgūti studiju periodi tiek atzīti, ja vien netiek uzrādītas būtiskas atšķirības starp ārvalstī apgūto studiju periodu un to augstākās izglītības programmas daļu, kuru šim periodam būtu jāaizstāj. Uzrādīt, ka izskatāmajā gadījumā pastāv būtiskas atšķirības, ir tās

iestājeksmenu sistēma samazina skolas atestāta vērtību, kaut gan valstij, kura ieviesusi iestājeksmenus var būt citi politiski iemesli to darīt (piemēram, rezervēt noteiktu vietu skaitu vislabākajiem studentiem).

šie eksperti tālāk argumentē savu nostāju pret šo pantu ar to, ka šā panta (neobligātā) pielietošana *de facto* būtiski ierobežos studentu mobilitāti Eiropā, jo skolas beidzēji vairs nevarēs pārvietoties uz citu valsti bez iestājeksmenu nokārtošanas savā valstī.

šie eksperti arī uzskatīja, ka nebūtu nepieciešams ietvert IV.4. pantu, jo IV.1. pants jau paredz plašas iespējas atteikt tiesības stāties augstskolā tiem kandidātiem, kuri neatbilst prasībām, kādas izvirzītas tiesību iegūšanai stāties augstskolā tajā Pusē, kurā šīs tiesības tiek pieprasītas.

²⁰ Konvencijas uzmetuma apspriešanās 25-29. novembrī Hāgā tika precizēts, ka šeit domātas, piemēram, vācu skolas citās valstīs, kuras Vācija oficiāli atzīst par savas izglītības sistēmas sastāvdaļu, t.i. sponsorēšana vien nav rādītājs - *A/C*.

valsts vai augstskolas pienākums, kura vēlas atturēties no studiju perioda atzīšanas²¹. PANTS nešķiro organizētu apmaiņas programmu studentus no tiem studentiem, kas "brīvi pārvietojas".

Tiek saprasts, ka, salīdzinot ar to kvalifikāciju atzīšanu, kuras dod tiesības stāties augstskolā (IV Sadaļa) vai augstākās izglītības (nobeiguma) kvalifikāciju atzīšanu (VI Sadaļa), studiju periodu atzīšanas gadījumā kompetentajai iestādei var būt grūtāk demonstrēt būtisko atšķirību pastāvēšanu. Šī iemesla dēļ rodas nepieciešamība pēc vadlīnijām studiju periodu atzīšanai; tās, ņemot vērā augstskolu pieredzi, varētu likt priekšā ENIC tīkls. Tā, piemēram, kaut arī, definējot "būtiskās atšķirības", drīkst tikt ņemta vērā kvalitāte vai atšķirības programmu saturā, tomēr Pusēm savos definējumos vajadzētu būt elastīgām. Tiek īpaši vērsta uzmanība uz to, ka, ja pārāk šaurs "būtiskās atšķirības" definējums attiecībā uz kursu saturu viegli var atņemt jēgu akadēmiskajai mobilitātei.

V.2. pants

Pantā ieskicēti daži nosacījumi, kas var veicināt ārzemju studiju periodu atzīšanu, īpaši attiecībā uz organizētu studentu mobilitāti. Jāpasvīturo, ka lai gan visumā šie nosacījumi tiek uzskatīti par atzīšanu veicinošiem, tie nekādā ziņā nedrīkst tikt uzskatīti par nepieciešamiem nosacījumiem ārzemju studiju periodu atzīšanai.

Pantā pasvītrots, ka atzīšanu var ievērojami veicināt iepriekšējs nolīgums starp to augstskolu, kurā kvalifikācija ir iegūta un to augstskolu, kurā tiek prasīta atzīšana. Šādi iepriekšēji nolīgumi daudzos gadījumos var būt nolīgumi starp divām vai vairākām augstskolām, kuri attiecas ne tikai uz atsevišķiem studentiem, bet gan uz kopīgu (apmaiņas) programmu lielākam studentu skaitam vairāku gadu garumā. Šādi nolīgumi var pastāvēt gan divpusēji, gan starp vairākām augstskolām, gan arī organizēto apmaiņas programmu ietvaros, piem. SOCRATES (ERASMUS), TEMPUS, NORDPLUS vai CEEPUS, vai arī plašāka vispārēja nolīguma veidā par studiju starposma noslēguma eksāmenu atzīšanu, piem. "Noteikumi par Ziemeļvalstu starposma eksāmenu derīgumu" (Ziemeļvalstu Ministru padome). Tie var ietvert arī kredītpunktu pārskaitīšanas sistēmu, kā piemēram, Eiropas savienības ECTS (Eiropas savienības kursu kredītu pārskaitīšanas sistēma) shēma²².

Pantā pasvītrots arī, ka ir būtiski, ja pieteicējs var pierādīt atzīšanai pieteiktā studiju perioda sekmīgas nobeigšanas dokumentālu pierādījumu, kā arī tas, ka ir būtiski, lai augstskolas pēc studiju periodu sekmīgas nobeigšanas ārzemju studentiem šādus dokumentus izsniegtu.

VI SADALA. AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS KVALIFIKĀCIJU ATZĪŠANA.

VI.1. pants

Saprotot, ka lēmumi atzīšanas jomā izrietēt arī no citiem apsvērumiem kā tās zināšanas un prasmes, kuras apliecina augstākās izglītības kvalifikācija²³, šis pants nosaka pamatprincipu, ka Pusēm jāatzīst augstākās izglītības kvalifikācija, kas iegūta augstākās izglītības iestādē jebkurā citā Pusē, ja vien nevar tikt uzrādītas būtiskas atšķirības starp atzīšanai pieteikto kvalifikāciju un atbilstošo kvalifikāciju tajā valstī, kurā atzīšana tiek prasīta. Tiek pasvītrots, ka atšķirībām, vai nu tas attiecas uz kvalifikācijas saturu, profilu, darba apjomu, kas jāizpilda, lai kvalifikāciju iegūtu vai arī tādām prasībām kā kvalifikācijas darbs (*thesis*), jābūt "būtiskām". Atzīšanu nedrīkst atteikt tādu iemeslu dēļ, kuri neattiecas uz pašu kvalifikāciju vai arī uz nolūku, kurā kvalifikācijas atzīšana tiek prasīta. Uzrādīt būtisko atšķirību pastāvēšanu ir tās valsts vai augstākās izglītības iestādes pienākums, kura vēlas atteikt atzīšanu.

Jāatšķir zināšanas un prasmes, kuras apliecina augstākās izglītības kvalifikācija no citām prasībām, kādas izvirzītas profesionālajai atzīšanai uz šīs kvalifikācijas pamata. Pateicoties šim pantam, citās Pusēs izsniegtās kvalifikācijas, ja vien tās atbilst pantā izvirzītajām prasībām, ir jāatzīst kā priekšnosacījums atzīšanai profesionāliem nolūkiem tiktāl, ciktāl tas attiecas uz zināšanām un prasmēm, kuras apliecina izskatāmā kvalifikācija²⁴ (sk. arī VI.2. pantu). Attiecīgās Puses kompetentās iestādes var papildus nosacīt citus, parasti ar izglītību nesaistītus nosacījumus augstākās izglītības nobeiguma kvalifikāciju atzīšanai profesionāliem nolūkiem, tādus kā nosacījumus par papildus augstākajai izglītībai vai pēc tās apgūšanas veicamiem prakses periodiem, vai pietiekamu attiecīgās valsts oficiālās vai reģionālās valodas prasmi. Konvencija neattiecas uz šādiem papildus nosacījumiem augstākās izglītības nobeiguma kvalifikāciju atzīšanai profesionāliem nolūkiem. Papildnosacījumiem tomēr ir jābūt pamatotiem no to nolūku viedokļa, kuriem atzīšana tiek prasīta un tiem nav jābūt veidotiem tā, lai izslēgtu citādākā ziņā kvalificētus pretendentes tikai tādēļ, ka viņu kvalifikācijas iegūtas ārvalstīs. Ja atzīšanas pieteicēja studiju būtiska daļa ir veikta mācību iestādē, kuru attiecīgā puse neatzīst par savas augstākās izglītības sistēmas sastāvdaļu, tad (citas - AIC) Puses var šī panta ietvaros uzskatīt to par būtisku atšķirību²⁵.

²¹ Citiem vārdiem sakot, konvencija neuzliek pašam studentam vai attiecīgajai citas Puses augstskolai par pienākumu pierādīt, ka atšķirības nav būtiskas - AIC

²² Sk. ETS 128 Paskaidrojošo ziņojumu, 2. pants.

²³ Pievienojusi redakcijas grupa.

²⁴ Konvencijas pants pasvīturo to, ka var griesties pie akadēmiskajiem diplomzinātniekiem, lai iegūtu apliecinājumu darba devējiem vai darba atļauju izsniedzējiem, ka konkrētais ārzemju diploms principā nav sliktāks par tās valsts diplomu, kurā darba atļauja tiek prasīta - AIC.

²⁵ Šī norma (pēc Itālijas ierosinājuma) ir vērsta pret t.s. "izglītības mazgāšanu", kad liela izglītības daļa ir apgūta neatzītā iestādē, bet kvalifikāciju pēc zināma apmācības perioda izsniedz atzītā iestāde. Norma izskaidro, kāds liktenis no diplomatzīšanas viedokļa ir

Kompetentās iestādes augstākās izglītības nobeiguma kvalifikāciju (līmeņa, kvalitātes - A/C) nodrošināšanai var būt augstskolas, vai arī šim nolūkam speciāli radītas iestādes, piemēram, vācu *Staatsprüfungen* medicīnā, farmācijā, zobārstniecībā, jurisprudencē un skolotāju apmācībā. Lai nodrošinātu sabiedrības intereses šajās studiju programmās, vācu ministrijas attiecīgo studiju programmu galvenajos priekšmetos ir apstiprinājušas visā Vācijā vienotus (valsts) eksāmenus.

Atbildība par mācību procesa un zinātnisko pētījumu kvalitāti tomēr pilnībā gulstas uz attiecīgo universitāti, un Valsts eksāmenu komisijas galvenokārt ir veidotas no tās iestādes akadēmiskā personāla, kas māca attiecīgo kursu, tādēļ *Staatsprüfungen* universitāšu skatījumā ir tādā pašā akadēmiskā līmenī kā (pašu universitāšu piešķirtie - A/C) grādi, līdz ar to tie (*Staatsprüfungen* - A/C) tiek pieņemti kā atbilstoši uzņemšanai doktorantūrā²⁶. Daudzās Centrālās un austrumeiropas valstīs pirmajiem (augstskolas nobeiguma - A/C) eksāmeņiem arī ir dubulta funkcija - tie no vienas puses dod tiesības strādāt profesijā, no otras - tie ir iestājkvalifikācijas doktorantūrai.

VI.2. pants

šis pants ieskicē iemeslus citās Pusēs izsniegtu augstākās izglītības nobeiguma kvalifikāciju atzīšanai. Atzīšanas iespēja varētu tikt apsvērta sakarā ar vienu vai vairākiem no nosauktajiem iemesliem.

- attiecas uz tiesībām prasīt iespējas iestāties (atbilstoša virziena - A/C) tālākās augstākās izglītības studijās vai eksāmenos neatkarīgi no tā, kā šīs studijas ir organizētas vai arī kāds ir studiju kursa vai kvalifikācijas nosaukums katrā konkrētajā valstī. Norma plaši ietver kvalificēta pretendenta tiesības uz atļauju uzsākt sagatavošanās darbus, kuri ved pie doktora grāda iegūšanas²⁷.
- attiecas uz citā Pusē izsniegtu kvalifikāciju īpašnieku tiesībām izmantot akadēmiskos titulus. Pušu kompetentās iestādes var dot tiesības lietot (ārzemju - A/C) titulu tieši tajā formā, kādā tas tika piešķirts attiecīgajā Pusē vai arī norādīt citu formu. Otra iespēja ir, ka tiek dotas tiesības izmantot atbilstošo titulu, kāds tiek izmantots valstī, kurā atzīšana tiek prasīta. šajā jomā Konvencija neierobežo Pušu kompetentās iestādes, ņemot vērā, ka daudzu Pušu kompetentās iestādes varētu vēlēties izvairīties no patvaljiu titulu un grādu tulkojumu lietošanas.
- attiecas uz citā Pusē piešķirtajā augstākās izglītības kvalifikācijā ietvertu zināšanu un prasmju atzīšanu profesionāliem nolūkiem. Pants neaptver pārējo kvalifikācijas komponentu, tādu kā, piemēram, pēc augstākās izglītības programmas vai papildus tai izietu prakses periodu atzīšanu. šis pants arī nekādā veidā neietekmē nacionālos likumus un noteikumus par profesionālo darbību veikšanu vai algotu darbu attiecīgajās profesijās.

VII SADALA. BĒGLU, PĀRVIETOTO PERSONU UN BĒGLIEM LĪDZĪGĀ SITUĀCIJĀ ATRODOŠOS PERSONU KVALIFIKĀCIJU ATZĪŠANA²⁸

VII.1. pants

Bēgļu, pārvietoto personu un bēgļiem līdzīgā situācijā atrodošos personu problēma Eiropā kļūst arvien nopietnāka. Daudzi bēgļi, pārvietotās personas un bēgļiem līdzīgā situācijā atrodošās personas nevar uzrādīt savu kvalifikāciju dokumentālus pierādījumus, jo nav iespējams saistīties ar tām mācību iestādēm, kurās šīs kvalifikācijas tika iegūtas, tādēļ, ka atbilstošā arhīva dokumentācija un datorfaili var būt gājusi bojā kara vai varmācības rezultātā, tādēļ ka atbilstošā informācija netiek sniegta politisku vai citu iemeslu dēļ. Pants aicina Puses savu (atzīšanas - A/C) sistēmu ietvaros un saskaņā ar katras valsts konstitucionālajām, likumdošanas un citām normām, izrādīt elastību bēgļu, pārvietoto personu un bēgļiem līdzīgā situācijā atrodošos personu kvalifikāciju atzīšanā. Tas varētu izpausties attiecīgo kvalifikāciju pagaidu atzīšanā pamatojoties uz pieprasītāja notariālu paziņojumu²⁹ (par savām kvalifikācijām - A/C). Ja kvalifikāciju atzīšana notiek tālāku studiju nolūkā, var ieviest nosacījumu, ka studiju vieta tiek atņemta, ja atklājās, ka atzīšanas pieprasītājs sniedzis nepareizas ziņas, vai arī var ieviest normu par īpašu eksāmenu organizēšanu bēgļiem, pārvietotām personām un bēgļiem līdzīgā situācijā atrodošām personām, lai tās varētu apliecināt savas kvalifikācijas.

gaidāms tajos gadījumos, kad Latvijas valsts atzītās augstskolas uzņem tālākām studijām pagaidām neatzīto augstākās izglītības iestāžu beidzējus - A/C

²⁶ šeit ir runa par to, ka Vācijā ar *Staatsprüfungen* beigušos var citās valstīs uzņemt doktorantūrā. Formālais šķērslis itkā varētu būt tas, ka *Staatsprüfungen* itkā nav universitātes, bet gan valsts piešķirta kvalifikācija. A/C

²⁷ šāda izteiksmes forma acīmredzot izvēlēta tādēļ, ka dažās valstīs ir doktorantūras programmas, kas ietver arī mācības, citās jāizstrādā tikai doktora disertācija, turklāt ne vienmēr augstskolā - A/C

²⁸ Pēc abu Organizāciju (EP un UNESCO - A/C) juridisko dienestu ieteikuma terminoloģija atbilst ANO terminoloģijai bēgļu jautājumos.

²⁹ Angliskajā tekstā - *sworn statement* - paziņojums zem zvēresta, kāds, šķiet nepastāv Latvijas likumdošanā - A/C

VIII SADAĻA. INFORMĀCIJA PAR AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU UN PROGRAMMU NOVĒRTĒŠANU³⁰

VIII.1. pants

Konvencija uzliek dalībvalstīm par pienākumu padarīt pieejamu visu informāciju par mācību iestāžu un programmu atzīšanu tajā veidā, kādā šī informācija eksistē attiecīgajā valstī. Tas neuzliek valstīm par pienākumu sniegt informāciju tādās jomās, kurās tās nav kompetentas, nedz arī likt tām veidot savu augstskolu rangu tabulas^{31, 32}.

Augstākās izglītības daudzveidīgošanās rezultātā daudzās valstīs ir radies plašs atšķirīgu augstākās izglītības iestāžu un programmu klāsts, ieskaitot privāti darbinātās. Šī attīstība nes sev līdzi augstākās izglītības iestāžu spektra paplašināšanos (līmeņa un kvalitātes nozīmē - A/C), kā arī atšķirību viena līmeņa, bet dažādās iestādēs vai dažādās programmās piešķirtu kvalifikāciju kvalitātē. Ziņas par mācību iestādes vai tajā darbojošas studiju programmas kvalitāti ir ārkārtīgi būtiskas, lai varētu lemt par šajā iestādē vai programmā iegūtas kvalifikācijas atzīšanu vai neatzīšanu. Šis pants uzliek dalībvalstīm par pienākumu sniegt adekvātu informāciju par mācību iestādēm, kuras pieder to izglītības sistēmām³³ un par programmām, kas darbojas šajās iestādēs (sk. "augstākās izglītības", "augstākās izglītības iestādes" un "augstākās izglītības programmas" definīcijas I sadaļā), lai citu Pušu rīcībā būtu informācija, kas nepieciešama, lai varētu izlemt par kādas konkrētas kvalifikācijas atzīšanu vai neatzīšanu.

Jāpasvītro, ka principā šinī pantā skartie aspekti neattiecas uz valsts vai privātu mācību iestādes īpašuma formu, bet gan uz informāciju, kas nepieciešama, lai izvērtētu attiecīgo iestāžu vai uz attiecīgu programmu pamata izsniegtās kvalifikācijas. Tajā pat laikā tiek atzīts, ka šim (īpašuma - A/C) aspektam var būt īpaši svarīga loma privāto iestāžu izsniegto kvalifikāciju jomā tajos gadījumos, kad nepastāv tieša vai netieša kvalitātes kontrole caur sabiedriskā finansējuma piešķiršanas procedūru³⁴. Tajos gadījumos, kad tā valsts, pie kuras izglītības sistēmas attiecīgā iestāde pieder vai arī apgalvo, ka pieder, nav darījusi pieejamu nekādu informāciju (par iestādi, programmu - A/C), valsts, kurā atzīšana tiek prasīta, var atturēties no attiecīgās iestādes vai attiecīgās programmas apgūšanas rezultātā piešķirto kvalifikāciju atzīšanas. Informācijas trūkums par šīm iestādēm vai programmām tādējādi var būt par iemeslu tam, ka studenti, kas apmeklē vai ir aplekējuši nopietnas privātās iestādes un programmas.

Pants atšķiro tādas Puses, kuras ir ieviešas formālas augstākās izglītības iestāžu un programmu novērtēšanas sistēmas, no tādām, kuras to nav veikušas. Pirmajām ir jāpiestāda informācija par kvalitātes novērtēšanas metodēm un rezultātiem, kā arī par katra veida augstākās izglītības iestādēžu un programmu kvalitātes standartiem. Otrajām, kurām nav formālas kvalitātes novērtēšanas kritēriju un, iespējams, nav arī formālu kritēriju iestāžu un programmu novērtēšanai, tomēr jāpiestāda informācija par visu pie attiecīgās valsts izglītības sistēmas piederošās iestādēs vai konkrētās programmās piešķirto kvalifikāciju atzīšanu (iekšēji, pašā valstī - A/C). Daudzos gadījumos informācijas sniegšanu realizēs nevalstiskas organizācijas, bet attiecīgās Puses valsts iestāžu pienākums ir radīt šādu organizāciju tīklu.

VIII.2. pants

Interpretējot šo pantu, jāatskatās uz "augstākās izglītības", "augstākās izglītības iestādes" un "augstākās izglītības programmas" definīcijām I sadaļā.

Pants pasvītro būtisko nozīmi, kāda ir adekvātas informācijas sniegšanai par Pušu izglītības sistēmām. Pantā pārskaitīti vairāki šajā nozīmē būtiski informācijas veidi. Informāciju var sniegt valsts pārvaldes iestādes vai cita veida organizācijas. Pantā pievērsta uzmanība nacionālo informācijas centru būtiskajai lomai šajā jomā (sk. sadaļas IX un X). ENIC tīkls tiks pilnvarots izstrādāt un likt priekšā VIII sadaļā minētās informācijas formu.

Ir atšķirotas augstākās izglītības iestādes no augstākās izglītības programmām, jo augstākās izglītības iestādē var būt vairākas augstākās izglītības programmas ar atšķirīgiem noteikumiem uzņemšanai, tāpat arī piešķiramo kvalifikāciju veidi var būt dažādām programmām atšķirīgi.

IX SADAĻA. INFORMĀCIJA ATZĪŠANAS JOMĀ

IX.1. pants

Iegūto kvalifikāciju skaidri pārskatāmi apraksti ir vitāli svarīgi lai stimulētu ārzemju augstākās izglītības kvalifikāciju atzīšanu, tāpat kā to kvalifikāciju atzīšanu, kas dod tiesības stāties augstskolā. Viens no skaidri

³⁰ Ekspertu grupa ieteica par pamatterminu izmantot "novērtējumu" nevis "akreditāciju" vai "kvalitātes kontroli".

³¹ Pievienots pēc diskusijām Redakcijas grupā pamatojoties uz apspriešanu CC-HER 1996. gada martā.

³² Pasaulē pastāv arī tāda prakse, ka kvalitātes novērtējuma rezultātā tiek izveidotas rangu tabulas un augstskolas var tikt iedalītas vairākās grupās pēc to kvalitātes novērtējuma. Šādos gadījumos diplomiem no dažādām grupām ir visai atšķirīgs liktenis ārzemēs. - A/C

³³ šis jēdziens ietver attiecīgās valsts atzītās mācību iestādes neatkarīgi no to piederības (valsts vai priv.). Iestāde principā var arī neatrasties attiecīgās valsts teritorijā. - A/C

³⁴ Citiem vārdiem sakot, "privātās" iestādes faktiski ir divu tipu - tādas, kuras formāli nepieder valstij, bet kuras saņem sabiedrisku finansējumu (piem. katoļu universitātes daudzās Eiropas valstīs) un šī finansējuma piešķiršana ir būtiski atkarīga no tā, vai iestādes (programmas) kvalitāte atbilst gaidītajai, vai arī tādas, kuras pārtiek no mācību maksām nesaņemot sabiedrisku finansējumu un līdz ar to arī finansējums nedarbojas kā kvalitātes nodrošinājuma sastāvdaļa - A/C

pārskatāmu kvalifikāciju aprakstu piemēriem ir kredītu sistēma. Kredītu sistēmai vai kredītu pārskaitīšanas sistēmai, kas tiek ieviesta kādā no Parakstītājvalstīm, ciktāl tas iespējams, jābūt savietojamai ar tādām pašām sistēmām citās Parakstītājvalstīs un to augstākās izglītības iestādēs. Tiek vērsta uzmanība uz Eiropas savienības ECTS (European Credit Transfer system) sistēmu.

IX.2. pants

šis pants uztic Pusēm nodibināt un uzturēt nacionālo informācijas centru un apraksta šā centra funkcijas *nacionālajā* līmenī. To funkcijas *starptautiskajā* līmenī apraksta X Sadaļa *Ieviešanas mehānismi*. šajā pantā aprakstītie nacionālie informācijas centri kopā veido ENIC tīklu.

Katra valsts, ja tas nav vēl veikts līdz Konvencijas spēkā stāšanās brīdim, nodibina vai nozīmē Nacionālo Informācijas Centru un paziņo par tā nodibināšanu vai nozīmēšanu vienai no starptautiskajām organizācijām, kas atbildīgas par Konvencijas ieviešanu. Kā likums, katrai Pusei ir tikai viens šāds Centrs. Tiek pieņemts zināšanai, ka atsevišķos gadījumos konkrētas valsts iekšējās politikas vai tās uzbūves uzbūves dēļ var būt lietderīgi izveidot vairāk nekā vienu centru, piemēram;

- federālā valdības uzbūves gadījumā, piemēram, lai reprezentētu dažādas valodu kopienas vienā un tajā pašā valstī;
- ja atzīšanas un studentu mobilitātes jomās informācijas sniegšana ir uzticēta atšķirīgiem specializētiem centriem;
- ja informācijas sniegšana par dažādiem augstākās izglītības programmu un kvalifikāciju tipiem, piemēram, par universitātes un neuniversitātes tipa augstāko izglītību, ir uzticēta atšķirīgiem specializētiem centriem.

Gan organizatoriskā, gan tīri fiziskā nozīmē Nacionālais Informācijas Centrs var atrasties ministrijā, neatkarīgā vai daļēji neatkarīgā iestādē vai augstākās izglītības iestādē. Neatkarīgi no izvēlēta modeļa centram ir *valsts mēroga* funkcijas un pienākumi (izņemot ļoti retos gadījumus, kad dažādām valodu kopienām ir izveidoti atsevišķi centri).

Nacionālais Informācijas centrs sniegs informāciju un padomus atzīšanas jautājumos gan fiziskām personām, gan organizācijām, ieskaitot:

- studentus;
- augstākās izglītības iestādes;
- augstākās izglītības iestāžu akadēmisko personālu;
- ministrijas, kas atbild par augstāko izglītību;
- vecākus;
- darba devējus;
- citu Pušu nacionālajiem informācijas centriem un citām starptautiskām partnerorganizācijām;
- jebkurām ieinteresētām pusēm.

Ir svarīgi, lai Nacionālajam Informācijas centram tiktu piešķirti adekvāti resursi savu funkciju veikšanai, lai tas varētu izpildīt Puses saistības Konvencijas ietvaros. šie resursi ietver kompetentu personālu atbilstošā skaitā, tehniskos līdzekļus, pietiekamu budžetu, lai nodrošinātu atbilstošus kontaktus ar augstākās izglītības iestādēm valstī, kurā atrodas centrs, kā arī ar nacionālajiem informācijas centriem citās Pusēs.

IX.3. pants

UNESCO/Eiropas Padomes diploma pielikums ir vispārēji atzīts par noderīgu līdzekli augstākās izglītības kvalifikāciju pārskatāmības veicināšanai un tiek veikti pasākumi, lai stimulētu Diploma Pielikuma arvien plašāku izmantošanu.

Diploma Pielikums izskaidro augstākās izglītības iestādes izsniegtās kvalifikācijas saturu un formu. Tas neaizvieto un neizmaina pašas kvalifikācijas, bet gan cenšas izskaidrot kvalifikācijas starptautiski saprotamā formā. šā iemesla dēļ Diploma Pielikums augstākās izglītības iestādēm ir lietderīgs sadarbībā ar partneraugstsolām citās valstīs, piemēram, studentu apmaiņas ietvaros. ENIC tīklam periodiski jāpārskata Diploma Pielikums nolūkā korigēt tā saturu atbilstoši jaunākajai attīstībai (augstākās izglītības jomā - AIC) un veicināt tā izmantošanu.

Diploma Pielikuma ietveršana Konvencijas ieviešanas mehānismu skaitā pasvītro tā nozīmīgumu un aicina Puses veicināt tā arvien plašāku izmantošanu.

Studiju periodu autentifikācijas nolūka ir ieteikts izmantot akadēmiskos izrakstus³⁵.

X SADAĻA IEVIEŠANAS MEHĀNISMI³⁶

X.1.pants

Pantā ir uzskaitīti mehānismi, kas, atbilstoši konvencijas iespējamības izpētes ziņojuma 16. nodaļas priekšlikumiem, jārada nolūkā palīdzēt Pusēm Konvencijas ieviešanā,.

³⁵ angļu tekstā - *transcripts of records* - AIC

³⁶ ieviešanas mehānismi ir aplūkoti konvencijas iespējamības pētījuma 16. nodaļā.

X.2. pants.

Ar šo pantu, pēc UNESCO Eiropas Reģiona Konvencijas garā izveidotās Eiropas Reģionālās komitejas parauga, tiek dibināta Komiteja Konvencijai par kvalifikāciju, kas attiecas uz augstāko izglītību, atzīšanu Eiropas reģionā. Komiteju veido dalībvalstu pārstāvji un tā ir atšķirīga no Nacionālo Informācijas centru tīkla, kas izveidots saskaņā ar X.3. pantu. Puses var nozīmēt Nacionālo Informācijas centru pārstāvjus par saviem pārstāvjiem šajā Komitejā, kā tas parasti praksē ir noticis UNESCO Eiropas reģiona Konvencijas gadījumā.

Ir aprakstītas Komitejas galvenās funkcijas, taču arī ir paredzēts, ka tās Procedūru Noteikumi tiks apstiprināti atsevišķi. Procedūru Noteikumi noteiks Komitejas uzbūvi, Prezidenta darbības laika termiņu un pilvaras, dalībniekus un novērotājus, kvorumu, balsošanas procedūras utt. Tie tiks veidoti, balstoties uz UNESCO Eiropas reģiona konvencijas Komitejas Procedūru Noteikumiem.

Iedarbīgi līdzekļi Konvencijas ieviešanai ir labas prakses rekomendācijas, deklarācijas un modeļi. Tie veido zināmas vadlīnijas (piem. nacionālo informācijas centru loma, vidusskolas beigšanas atestātu atzīšana vai atzīšanas procedūras) un papildina Konvencijas nosacījumus. šie teksti *nav* saistoši Pusēm, tie drīzāk sniedz kopīgu problēmu praktiskus risinājumus, atspoguļojot visu, vai vismaz vairuma Pušu viedokli tajās jomās, uz kurām tie attiecas. Pants uzliek Pusēm par pienākumu izplatīt atbilstoši šim pantam pieņemtās labas prakses rekomendācijas, deklarācijas un modeļus.

X.3. pants

ENIC tīkls tika izveidots 1994. gada jūnijā, saplūstot abu Organizāciju atsevišķajiem tīkliem - Eiropas Padomes NEIC tīklam un UNESCO NIB tīklam. ENIC tīkls tika izveidots saskaņā ar UNESCO Eiropas reģionālās komitejas un Eiropas Padomes Ministru Komitejas lēmumiem. Tīklam ir izšķiroša nozīme konvencijas praktiskajā ieviešanā, tādēļ tika uzskatīts par nepieciešamu ierindot to starp Konvencijā atsevišķi uzskaitītajiem ieviešanas mehānismiem.

Pants apraksta (ENIC - AIC) Tīkla uzbūvi un tā galvenās funkcijas darbojoties Konvencijas mērķiem. Tas apraksta arī Tīkla dalībnieku nomināciju. Puses nozīmē par Tīkla dalībniekiem saskaņā ar IX.2. pantu izveidotos Nacionālos Informācijas Centrus. Informācijas centru *nacionālās* funkcijas un Pušu pienākumu veikt visu nepieciešamo, lai centri būtu spējīgi veikt savus pienākumus, ietver IX Sadaļa.

Tīkla vadlīnijas kopīgi pieņem Eiropas Padomes un UNESCO atbilstošās struktūras. Vadlīnijas pieņem noteiktam laika periodam un Eiropas Padomes un UNESCO atbilstošās struktūras tās periodiski pārskata.

XI SADAĻA. NOSLĒGUMA KLAUZULAS

XI.1. pants

šis pants nosaka, ka par šīs konvencijas Pusi var kļūt katra valsts, kas ir Eiropas Padomes dalībvalsts, UNESCO Eiropas reģiona dalībvalsts vai (šī reģiona konvencijas) parakstītājvalsts, parakstītājvalsts vai Puse Eiropas Padomes Eiropas kultūras konvencijā, un/vai UNESCO konvencijā par augstākās izglītības studiju, diplomu un grādu atzīšanu Eiropas reģionam piederošajās valstīs, *un* ir uzaicināta uz Diplomātisko Konferenci, kam uzticēta Konvencijas pieņemšana. Abiem šiem nosacījumiem jābūt izpildītiem.

XI.2. pants

šis pants nosaka kārtību kādā Konvencija stāsies spēkā. Tas atbilst Eiropas Padomes un UNESCO konvenciju standarta praksei.

XI.3. pants

šis pants regulē tādu valstu iespēju pievienoties Konvencijai, kurām nav automātisku tiesību XI.1. panta kārtībā. Pievienošanās XI.3. panta kārtībā būs iespējama tikai pēc tam, kad konvencija būs XI.2. panta kārtībā stājusies spēkā. Pēc tam katra šāda pievienošanās prasīs to Pušu divu trešdaļu vairākumu, kurām ir tiesības būt pārstāvētām Konvencijas *Par kvalifikāciju, kas saistīta ar augstāko izglītību, atzīšanu Eiropas reģionā* Komitejā, kā norādīts XI.3.2. pantā. Izlemjot jautājumu par jaunu valstu uzņemšanu šī panta kārtībā, komiteja var vēlēties apsvērt, vai ir pieejama pietiekama un atbilstīga informācija par tās valsts izglītības sistēmu, kura izteikusi vēlēšanos pievienoties konvencijai³⁷. šī procedūra aizstāj parastās spēkā esošās procedūras Eiropas Padomes un UNESCO esošajās konvencijās. Iesniegumi par pievienošanos un to izplatīšana Pusēs notiek šā panta norādītajā kārtībā.

XI.4. pants

šis pants definē attiecības starp šo Konvenciju un iepriekšējām Eiropas Padomes un UNESCO konvencijām par augstākās izglītības kvalifikāciju atzīšanu Eiropas reģionā.

Pantā pasvitrota šīs Konvencijas kā *aizstājējkonvencijas* loma, t.i. ka jebkura Valsts, pievienojoties šai Konvencijai, pārtrauc poelietot jebkuru šajā pantā minēto iepriekšējo Eiropas Padomes vai UNESCO konvencijas, taču tikai attiecībā uz pārējām valstīm, kas pievienojušās (jaunajai - AIC) Konvencijai. Attiecībā uz tādām valstīm, kuras piedalās iepriekšējās konvencijās, bet ne šajā Konvencijā, katrai (jaunās Konvencijas dalīb-

³⁷ Pievienots atbilstoši diskusijām Redakcijas grupā.

valstij ir saistošas visas iepriekšējās konvencijas, kuras tā parakstījusi. Tādējādi iepriekšējo konvenciju praktiskas pielietošanas gadījumu skaits samazināsies līdz ar to valstu skaita palielināšanos, kuras pievienosies jaunajai Konvencijai. Ir izteikta cerība, ka jaunā Konvencija eventuāli aiztās visas iepriekšējās³⁸.

Papildus, šīs Konvencijas apņemas atturēties no pievienošanās iepriekšējām konvencijām. Izņēmums šeit ir Starptautiskā konvencija par Vidusjūrā robežojošos arābu un Eiropas valstu augstākās izglītības diplomu un grādu savstarpējo atzīšanu. Šīs Konvencijas dalībvalstis var pievienoties Vidusjūras konvencijai attiecībā uz Vidusjūras un arābu valstīm, kuras nav šīs Konvencijas Puses. Kā noteikts XI.4. pantā, valstis, kas būs pievienojušās gan šai Konvencijai, gan Vidusjūras konvencijai, attiecībā uz citām abu minēto konvenciju dalībvalstīm pielietos šo Konvenciju.

XI.5. pants

Pants nosaka, ka katra valsts var norādīt (savu - A/C) teritoriju, uz kuru šī Konvencija būs attiecināma.

XI.6. pants

Šis pants nosaka, ka jebkura Puse var jebkurā brīdī denonsēt Konvenciju un nosaka kārtību, kādā tas veicams. Pants arī nosaka kārtību, kādā Konvencijas *Par kvalifikāciju, kas saistīta ar augstāko izglītību, atzīšanu Eiropas reģionā* Komiteja var uzaicināt kādu no Pusēm denonsēt Konvenciju. Šāds uzaicinājums tiek izteikts tikai tajos gadījumos, kad konkrētā valsts ir nopietni pārkāpusi Konvencijas principus. Ja valsts atsakās denonsēt Konvenciju, pārējās Puses var individuālā kārtā deklarēt, ka tās aptur konvencijas pielietošanu attiecībā uz šo valsti. Šis lēmums ir katras Puses vienpusējs lēmums, nav paredzēta iespēja kādu valsti izslēgt no Konvencijas ar Komisijas lēmumu.

XI.7. pants

A versija

Pants nosaka, ka Pusēm nav atļautas nekādas rezervācijas nevienā no šīs Konvencijas nosacījumiem.

B versija

Rezervācijas attiecībā uz šīs Konvencijas nosacījumiem ir pieļautas tikai tā, kā to norāda XI.8.1. pants. Vispārējos vilcienos, nekādas rezervācijas nav pieļaujamas attiecībā uz konvencijas principiem nedz arī attiecībā uz valsts piedalīšanos Konvencijas ieviešanai noteiktajos mehānismos.

XI.8. pants

Pants ieskicē vienkāršotu Konvencijas pieņemšanas un papildināšanas procedūru. Iespēja papildināt Konvenciju jāizmanto atturīgi un tā netiek izmantota attiecībā uz Konvencijas Principiem.

XI.9. pants

Pants apraksta Konvencijas Depozitāriju funkcijas. Konvencijas Depozitāriji kopīgi būs Eiropas Padomes Ģenerālsēkretārs un UNESCO Ģenerāldirektors. Pants ir veidots pēc ETS 127 *Savstarpējā administratīvā palīdzība nodokļu jautājumos*, kas ir Eiropas Padomes/UNESCO kopīga konvencija, 32. pants.

³⁸ Kaut gan domājams, ka praktiski visas iepriekšējo konvenciju dalībvalstis pievienosies jaunajai Konvencijai, problēma ir tā, ka dažās valstīs ratifikācijas process ir ļoti ilgs, tādēļ jaunā Konvencija reāli aizstās vecās tikai apmēram 8-10 gadu periodā - A/C